

Juho Raappana

OPAS TOIMINIMIYRITYKSEN TULOVEROTUKSESTA

OPAS TOIMINIMIYRITYKSEN TULOVEROTUKSESTA

Juho Raappana
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Juho Raappana

Opinnäytetyön nimi: Opas toiminimiyrityksen tuloverotuksesta

Työn ohjaaja: Leena Yrttiaho

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: syksy 2018

Sivumäärä: 43 + 2

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on laatia opas toiminimiyrityksen verotuksesta. Työn toimeksiantaja on tilitoimistoalalla toimiva yritys X. Työ tehdään toimeksiantajayrityksen pyynnöstä vastamaan käytännön tarpeeseen.

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö ja tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Työ jakautuu kahteen osa-alueeseen. Ensin käsitellään toiminimiyrityksen verotuksen teoriaa. Teorian pääkohdat ovat: yleiskuvaus toiminimiyrityksistä Suomessa, jaettavan yritystulon, eli toiminimen tuloksen laskeminen sekä miten tulos lopulta verotetaan. Lisäksi käsitellään käytännön tuloverotusta.

Työn toiminnallinen osuus toteutetaan haastattelemalla toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjiä. Haastattelujen avulla selvitetään, millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät esittävät kirjanpitäjille. Teoria yhdistetään käytäntöön haastattelujen perusteella. Oppaan kohderyhmänä on aloittelevat kirjanpitäjät, jotka tarvitsevat yleiskatsauksen toiminimiyrityksen verotuksen erityispiirteistä ja haasteista. Oppaan avulla kirjanpitäjät osaavat vastata yleisimpiin yrittäjiltä tuleviaan kysymyksiin. Työn tarkoituksena ei ole antaa syventäviä vero-ohjeita, vaan antaa kirjanpitäjälle ensisilmäys toiminimen verotuksesta.

Haastattelututkimuksen tuloksena oli, että toiminimiyrittäjien kysymykset liittyvät usein kulujen vähennyskelpoisuuteen sekä siihen, mitä kuluja yrityksen kirjanpitoon voidaan laittaa. Haastateluissa todettiin, että yrittäjän kokemus vaikuttaa kysymysten laatuun siten, että kokeneempi yrittäjä kysyy yksityiskohtaisempia kysymyksiä juuri aloittaneeseen toiminimiyrittäjään verrattuna. Opinnäytetyön lopputuotoksena laadittiin opas, jossa on vastattu usein toistuviin kysymyksiin. Opasta voidaan jatkossa hyödyntää toiminimiyrityksen kirjanpitäjän perehdytyksessä sekä myöhemmin työn tukena.

Asiasanat: toiminimiyritys, elinkeinonharjoittaja, tuloverotus, opas

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Business administration, accounting

Author: Juho Raappana

Title of thesis: Guide for income taxation of sole trader

Supervisor: Leena Yrttiaho

Term and year when the thesis was submitted: autumn 2018 Number of pages: 43 + 2

The purpose of this thesis is to create a guide about the taxation of a sole trader. This thesis is commissioned by Company X operating in an accounting sector. From the request of the company, this thesis is made to meet their practical needs.

This thesis is a product development thesis and qualitative research is used as a research method. This thesis has two parts where the theory of taxation of a sole trader is the first part. Main topics are an overview of sole traders in Finland, calculation of divisible business income and taxation of the income. Additionally, the income taxation in practice is covered in theory.

The empirical part of the thesis is executed by interviewing the accountants of the company. These interviews are used to investigate what kind of questions sole traders ask from their accountants. The theory is combined with practice based on the interviews. The target group for the guide is accountants at the beginning of their career, who need an overview of specialties and challenges in the taxation of sole traders. With help of the guide, accountants are able to answer to the most common questions asked by entrepreneurs. The purpose of the guide is not to give advanced instructions for taxation but to introduce the taxation of sole traders.

Interviews revealed that sole traders usually ask similar, recurring questions from their accountants. As the end result, the guide offering an overview of the taxation of sole traders was created. Questions asked by entrepreneurs and answers to those questions have been collected to the guide.

Keywords: sole trader, private entrepreneur, income taxation, guide

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TOIMINIMIYRITYS	8
3	JAETTAVAN YRITYSTULON LASKEMINEN	10
3.1	Veronalaiset tulot.....	10
3.2	Vähennyskelpoiset kulut.....	11
3.2.1	Elinkeinotoiminnan käyttöomaisuus ja poistot.....	11
3.2.2	Toimintavaraus	12
3.2.3	Elinkeinonharjoittajan yrittäjävähennys	12
3.2.4	Toiminimiyrityksen ajoneuvo- ja matkakulut.....	13
3.3	Vähennyskeltottomat kulut.....	14
3.3.1	Perheenjäsenten palkanmaksun rajoitukset.....	14
3.3.2	Toiminimiyrityksen ja yrittäjän väliset toimet	15
3.3.3	Toiminimiyrityksen henkilöstöedut	15
3.3.4	Koulutuskustannukset.....	15
3.4	Toiminimiyrittäjän yksityisotot ja -sijoitukset	16
3.5	Elinkeinotoiminnan lopettamisen vaikutus yritystulon laskemiseen	16
4	JAETTAVAN YRITYSTULON VEROTUS.....	18
4.1	Toiminimen nettovarallisuus	18
4.2	Pääomatulo-osuuden määräytyminen	19
4.3	Ansiotulon määräytyminen	20
4.4	Esimerkki pääomatulo-osuuden valinnan merkityksestä	21
4.5	Jako yrittäjäpuolisojen kesken.....	23
4.6	Elinkeinotoiminnan tappioiden käsittely	24
5	TULOVEROTUS KÄYTÄNNÖSSÄ	25
5.1	Ennakkoveromenettely	25
5.2	Ennakontäydennys ja jäännösvero.....	26
5.3	Veroilmoitus.....	27
5.4	Verosuunnittelu	27
6	OPAS TOIMINIMIYRITYKSEN TULOVEROTUKSESTA	29
6.1	Tutkimusmenetelmä ja tutkimusongelma	29
6.2	Haastattelujen tulokset ja analysointi	30

6.3	Oppaan laatimisprosessi	32
6.4	Opas toiminimiyrityksen tuloverotuksesta.....	33
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on tilitoimistoalalla toimiva yritys X. Työskentelen itse toimeksiantajayrityksessä ja opinnäytetyön aihe syntyi käytännön tarpeesta. Toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjiltään useita erilaisia kysymyksiä ja kirjanpitäjät eivät aina tiedä, miten kysymyksiin voisi vastata. Siksi on hyvä, että kirjanpitäjällä on käytettävissä omaa työtä tukeva työkalu.

Raportin tärkeimpänä tutkimuskysymyksenä on selvittää, mitkä ovat toiminimiyrityksen verotuksen erityispiirteitä. Opinnäytetyön lopputuotteena laaditaan opas toiminimiyrityksen tuloverotuksesta, jonka pääasiallisia käyttäjiä ovat vasta-alkaneet toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjät. Oppaassa teoria ja käytäntö yhdistyvät haastattelussa esille tulleiden kysymysten kautta. Luettuaan oppaan juuri aloittanut kirjanpitäjä saa yleiskatsauksen toiminimiyrityksen verotuksesta ja osaa vastata yleisimpiin esitettyihin kysymyksiin.

Työn keskeisiä osa-alueita ovat jaettavan yritystulon laskeminen, elinkeinotoiminnan vähennyskelpoiset- ja vähennyskelvottomat kulut, jaettavan yritystulon verotus sekä käytännön tuloverotus. Tässä työssä ei käsitellä arvonlisäverotusta, koska arvonlisäverotuksen säännökset ovat samat kaikilla yhtiömuodoilla. Veroilmoitusta ja sen täyttämistä ei käydä yksityiskohtaisesti läpi, koska Verohallinnon ohjeistukset ovat selkeät ja yksityiskohtaiset. Veroilmoitusta käsitellään kuitenkin yleisellä tasolla, koska osa toiminimiyrityksen verovähennyksistä konkretisoituu vasta veroilmoituksella.

Toiminimiyrityksen verotuksen erityispiirteet selvitetään aiheeseen liittyvän teorian pohjalta. Työn toisena osana toteutetaan laadullinen, eli kvalitatiivinen, tutkimus. Tutkimuksessa toteutetaan ryhmähaastattelu, jossa haastatellaan toiminimiyritysten kirjanpitoa tekeviä kirjanpitäjiä. Haastattelujen päätavoitteena ja tutkimuskysymyksenä on selvittää, millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjiltään. Haastattelujen sivutavoitteena selvitetään, vaikuttaako yrittäjän kokemus tai toimiala kysymysten laatuun.

Haastatteluissa selvisi, että toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjiltään usein samankaltaisina toistuvia kysymyksiä. Kysymykset liittyvät erityisesti kulujen vähennyskelpoisuuteen sekä siihen, miten toiminimiyritystä verotetaan. Oppaaseen on koottu toiminimiyrittäjien kysymyksiä ja vastattu niihin teorian pohjalta.

2 TOIMINIMIYRITYS

Toiminimi on vakiintunut kansankielinen ilmaisu, jonka virallinen termi on joko elinkeinon- ja liikkeenharjoittaja tai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Suomessa yksityisenä toiminimiyrittäjänä voi toimia henkilö, joka asuu Euroopan talousalueella. Toiminimestä käytetään usein kirjoitettuna lyhennettä tmi. tai T:mi. (PRH 2017, viitattu 7.6.2018.) Lainsäädännössä toiminimi tarkoittaa varsinaista yrityksen nimeä, mutta tässä opinnäytetyöstä toiminimellä ei tarkoiteta lain merkityksessä olevaa toiminimeä.

Toiminimen perustaminen on yksinkertaista eikä erillisiä perustamisasiakirjoja tarvita. Toiminimen perustamisilmoitus tehdään YTJ-asiointipalvelussa ja samalla perustamisilmoituksella voi hakeutua kaupparekisteriin, ennakkoperintärekisteriin ja Verohallinnon arvonlisäverorekisteriin. (Holmqvist 2018, 48–49.) Kaupparekisteriin täytyy ilmoittautua, jos harjoittaa luvanvaraista liiketoimintaa, liiketoimintaa erillisessä liikelassassa tai palveluksessa on muita henkilöitä, kuin aviopuoliso, oma lapsi tai lapsenlapsi. Kaupparekisteriin voi hakeutua myös vapaaehtoisesti, jolloin syntyy yksinoikeus yrityksen nimeen. (PRH 2018c, viitattu 21.6.2018.) Toiminimiyrityksellä on muiden yritysten tavoin velvollisuus hakeutua arvonlisäverorekisteriin edellytysten täytyessä. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä arvonlisäverotusta, koska arvonlisäverotuksen säädökset ovat yhtiömuodosta riippumattomia.

Suomessa yksityinen elinkeinonharjoittaja on patentti- ja rekisterihallituksen mukaan toiseksi suosituin yritysmuoto. Tilastojen mukaan (Taulukko 1) kaupparekisteriin merkittyjä yksityisiä elinkeinonharjoittajia oli 2.5.2018 yhteensä 208 148 kappaletta. Määrä on kasvanut 3 kuukaudessa 4000:lla, joka kertoo yritysmuodon suosioista. Tilastoissa yksityisen elinkeinonharjoittajan edellä on ainoastaan osakeyhtiöt, joita oli 2.5.2018 kaupparekisteriin merkittynä 273 113 kappaletta. (PRH 2018b, viitattu 7.6.2018.) On huomioitavaa, että kaikki yksityiset elinkeinonharjoittajat eivät ole patentti- ja rekisterihallituksen tilastoissa mukana kaupparekisterimerkinnän puuttumisen vuoksi.

TAULUKKO 1. Rekisteröidyt osakeyhtiöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat. (PRH 2018b, viitattu 7.6.2018.)

Yhtiömuoto	2.1.2018	2.5.2018
Osakeyhtiöt yhteensä	270 553	273 113
Yksityiset elinkeinonharjoittajat yhteensä	204 031	208 148

Toiminimiyritysten suosio perustuu sen yksinkertaisuuteen ja hallinnolliseen helppouteen. Uusyrityskeskukseen yritysneuvoja Matias Holmqvist kirjoittaa, että toiminimi on yksinkertainen ja usein sopiva yritysmuoto aloittelevalle pienyrittäjälle. Hän jatkaa, että yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimiminen tarkoittaa, että henkilö harjoittaa liiketoimintaa yksin. Toiminimiyrityksellä ei ole hallitusta, vaan toiminimeä koskevat päätökset tehdään yksin. Samalla toiminimiyrittäjä vastaa itse kaikista yrityksen veloista henkilökohtaisesti ja saa kaikki elinkeinotoiminnan voitot itselleen. (Holmqvist 2018, 48–49.)

Kaikki yritykset ovat liiketoiminnasta kirjanpitovelvollisia, mutta yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse tehdä kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli sen tilikauden liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on alle 200 000 euroa tai taseen loppusumma alle 100 000 euroa eikä se työllistä yli kolmea henkilöä (Kirjanpitolaki 1:2§). Toiminimiyrittäjä voikin usein tehdä kirjanpidon itse, sillä yhdenkertainen kirjanpito on huomattavasti vapaamuotoisempaa verrattuna muilta yhtiömuodoilta vaadittavaan kahdenkertaiseen kirjanpitoon.

Toiminimen suosio näkyy myös uusien perustettavien yritysten tilastoissa, sillä yksityinen elinkeinonharjoittaja on ollut jo usean vuoden ajan suosituin perustettava yhtiömuoto (Taulukko 2). Vuonna 2013 yksityisiä elinkeinonharjoittajia rekisteröitiin noin 14500 ja osakeyhtiöitä rekisteröitiin samana vuonna noin 12400 kappaletta. Vuonna 2017 uusia yksityisiä elinkeinonharjoittajia rekisteröitiin yhteensä noin 17800 kappaletta ja osakeyhtiöitä noin 13800 kappaletta. (PRH 2018a, viitattu 10.6.2018.)

TAULUKKO 2. Uudet rekisteröidyt osakeyhtiöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat. (PRH 2018a, viitattu 10.6.2018.)

Yhtiömuoto	2017	2015	2013
Rekisteröidyt uudet osakeyhtiöt	13 848	12 624	12 441
Rekisteröidyt uudet yksityiset elinkeinonharjoittajat	17 838	13 671	14 497

3 JAETTAVAN YRITYSTULON LASKEMINEN

Toiminimiyrityksen verotus perustuu tulojen ja menojen erotukseen, aivan kuten muissakin yhtiömuodoissa. Toiminimeä ei kuitenkaan veroteta erillisenä yksikkönä, vaan toiminimiyrityksen jakokelpoinen tulo verotetaan yrittäjän henkilökohtaisena tulona. (Alhola, seminaari 19.9.2016; TVL 30 §.)

Verotettavaa tuloa laskettaessa lähtökohtana on, että kaikki tulot ovat veronalaista tuloa ja kaikki kulut verotuksessa vähennyskelpoisia. Verotettava tulo saadaan laskettua vähentämällä veronalaisista tuloista vähennyskelpoiset kulut. Verotettava tulo jakautuu yrittäjän henkilökohtaiseksi pääoma- ja ansiotuloksi ja jako perustuu yrityksen nettovarallisuuteen. Nettovarallisuus lasketaan elinkeinotoiminnan varojen ja velkojen erotuksena. (Alhola, seminaari 19.9.2016; EVL 55 §.)

Seuraavissa kappaleissa on kerrottu, mitkä tulot lasketaan toiminimen veronalaisiksi tuloiksi ja mitä vähennyksiä siitä voidaan tehdä. Lisäksi kerrotaan, mitä kuluja ei saa vähentää jaettavaa yritystuloa laskettaessa. Jaettavalla yritystulolla tarkoitetaan kansankielisesti ilmaistua toiminimen tulosta.

3.1 Veronalaiset tulot

Kaikki elinkeinotoiminnasta rahana tai rahan arvoisena etuutena saadut tulot ovat veronalaista tuloa (EVL 4 §). Lisäksi elinkeinotoiminnan tuloja ovat muun muassa vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta saadut luovutushinnat, elinkeinotoimintana harjoitetun vuokraustoiminnan tuotot sekä liikkeen omaisuuden vuokrauksesta saadut tulot (EVL 5 §). Tulo on lähtökohtaisesti sen verovuoden tuloa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai rahanarvoisena etuutena. Merkitykseltään vähäiset summat voidaan laskea kuitenkin sen vuoden tuloksi, kun niiden maksu on saatu. (EVL 19 §.)

Elinkeinotoiminnan tulot eritellään veroilmoitukselle tulotyyppin mukaisesti. Liikevaihdoksi luetaan tavarantoiminnan ja palvelun myynnistä saadut tulot, elinkeinotoiminnasta saadut työkorvaukset sekä elinkeinotoiminnassa asiakkaalta laskutetut kilometrikorvaukset. Tavarantoiminnan omaan käyttöönotto on myös yrityksen veronalaista tuloa. (Verohallinto 2018a, viitattu 21.6.2018.)

Veronalaista tuloa ei kuitenkaan ole esimerkiksi viemäri-, tele-, vesi ym. verkkojen liittymismaksujen palautukset. Myöskään starttiraha ei ole elinkeinotoiminnan veronalaista tuloa. (Verohallinto 2018, viitattu 21.6.2018; EVL 6 §.)

3.2 Vähennyskelpoiset kulut

Elinkeinotoiminnan tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvät menot ja menetykset ovat verotuksessa vähennyskelpoisia (EVL 7 §). Myös vaihto-omaisuuden, eli varaston, hankintamenot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia kuluja. Lisäksi työntekijöille maksetut palkat ja palkkojen sivukulut ovat vähennyskelpoisia kuluja. (EVL 8 §.) Toiminimiyrityksen palkanmaksuun liittyvistä rajoituksista kerrotaan luvussa 3.3.1.

Toiminimiyrityksellä on samoja vähennyskelpoisia kuluja kuin muillakin yhtiömuodoilla. Näitä vähennyskelpoisia kuluja ovat esimerkiksi markkinointikulut, 50 % edustuskuluista, sekä työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut (EVL 8 §.)

3.2.1 Elinkeinotoiminnan käyttöomaisuus ja poistot

Elinkeinotoiminnan käyttöön saatetaan ostaa esimerkiksi ajoneuvoja tai rakennuksia. Suuremmissa hankinnoissa on tärkeä huomata, että niitä ei voi merkitä kerralla elinkeinotoiminnan kuluksi, vaan kuluksi voidaan määritellä elinkeinoverolain mukaiset poistot. Pienhankinnat, eli käyttöomaisuus, jonka taloudellinen käyttöikä on korkeintaan 3 vuotta tai hankintameno korkeintaan 850 euroa, voidaan kuitenkin merkitä kerralla kuluksi kirjanpitoon (EVL 33 §).

Elinkeinotoiminnan käyttöomaisuudeksi luetaan pysyvään käyttöön tarkoitettut hyödykkeet, joita ovat muun muassa maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet ja kalustot (EVL 12 §). Irtaimelle käyttöomaisuudelle ominaista on, että niitä ei saa merkitä kerralla yrityksen kuluksi. Hankintamenoista tehdään elinkeinoverolain 30 §:n mukaan menojäännöspoistot, jonka mukaan verovuoden maksimipoisto saa olla 25 % poistamattomasta hankintamenoista. Elinkeinoverolaissa on määritelty myös pienempiä maksimipoistoja koskien käyttöomaisuutta. Esimerkiksi varistorakennuksista saa tehdä ainoastaan 7 %:n vuotuisen poiston (34 §). Maa-alueet ja arvopaperit ovat kulumatonta käyttöomaisuutta, joten niistä ei tehdä poistoja. (EVL 12 §).

3.2.2 Toimintavaraus

Toimintavaraus on keino siirtää tulosta verotettavaksi tuleville tilikausille. Toimintavarausta voi hyödyntää liikkeen- tai elinkeinonharjoittaja, kuolinpesä tai yhtymä. Muilla yhtiömuodoilla toimintavarausta ei ole mahdollista muodostaa. Toimintavaraus saa olla enintään 30 % edellisen 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. (EVL 46 a §.)

Toimintavaraus säilyy kirjanpidossa ja sitä tulee seurata vuosittain. Mikäli kyseisenä verovuonna on maksettu vähemmän palkkoja kuin toimintavarausta on kirjanpitoon merkitty, ylimääräinen toimintavaraus tuloutetaan kyseiselle verovuodelle. Vastaavasti, jos palkkoja on maksettu enemmän, kuin kirjanpidossa on muodostettu toimintavarausta, voidaan toimintavarausta lisätä. Elinkeinotoiminnan päättyessä tai yhtiömuotoa muutettaessa toimintavaraus täytyy tulouttaa viimeistään kyseisenä verovuonna. (Verohallinto 2017f viitattu 21.6.2018.)

ESIMERKKI 1. Toimintavarauksen muodostuminen.

Verovuoden x1 päättyessä edellisen 12 kk aikana on maksettu ennakonpidätyksen alaista palkkaa 10 000 €. Toimintavarausta voidaan muodostaa 3 000 € ($10\,000 \cdot 30\%$).

Verovuoden x2 päättyessä edellisen 12 kk aikana on maksettu ennakonpidätyksen alaisia palkkoja yhteensä 12 000 € ja toimintavarausta voidaan lisätä 600 € ($12\,000 \cdot 30\% - 3000$ € aikaisempi toimintavaraus).

Verovuoden x3 päättyessä edellisen 12 kk aikana on maksettu ennakonpidätyksen alaisia palkkoja 10 000 €. Jotta toimintavaraus vastaa elinkeinoverolain sallimaa korkeinta määrää, toimintavarausta täytyy tulouttaa 600 €.

3.2.3 Elinkeinonharjoittajan yrittäjävähennys

Vuodesta 2017 alkaen elinkeinonharjoittajat ovat saaneet yrittäjävähennyksen verotuksessa. Käytännössä jaettavasta yrittäjätulosta tehdään ennen pääoma- ja ansiotuloksi jakamista tappioiden vähentämisen jälkeen 5 % yrittäjävähennys. Verottaja tekee yrittäjävähennyksen niin kutsutusti vironpuolesta, eli verovelvollisen ei tarvitse osata sitä itse vaatia. Tehty yrittäjävähennys näkyy verotuspäätöksessä. Vähennyksen saa ainoastaan positiivisesta tuloksesta ja näin ollen

yrittäjävähennys ei kasvata verovuoden tappiota. (TVL 30 a §. kohta 4; Verohallinto 2018b, viitattu 21.6.2018.)

3.2.4 Toiminimiyrityksen ajoneuvo- ja matkakulut

Elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa verovapaita matkakorvauksia, eli kilometrejä ja päivärahoja yrittäjälle. Muista yhtiömuodoista poiketen elinkeinonharjoittaja saa kuitenkin vähentää veroilmoituksella lisääntyneet elantokustannukset, päivärahat sekä verovapaat kilometrikorvaukset yksityisvarallisuuteen kuuluvalla ajoneuvolla ajetuista elinkeinotoiminnan ajoista. Tällöin lopputulos on käytännössä sama kuin muilla yhtiömuodoilla. (Alhola, seminaari 19.9.2016.) Verovapaat matkakustannukset ja kilometrikorvaukset vahvistetaan vuosittain. Kilometrikorvausten määrä vuonna 2018 on 0,42 € kilometriltä, kotimaan kokopäivärahan suuruus 42 €, osapäivärahan suuruus 19 € ja ateriakorvauksen 10,50 €. (Verohallinto 2017b, viitattu 21.6.2018)

Elinkeinonharjoittajan tulee pitää ajopäiväkirjaa elinkeinotoiminnan ajoista. Ajopäiväkirjan avulla selvitetään kirjanpitoon ja verottajalle, miten ajoneuvon kilometrit jakautuvat yksityisajojen ja elinkeinonharjoittamisen välillä. Ajopäiväkirjaa ei tarvitse toimittaa verottajalle, vaan se pyydetään tarvittaessa. Verohallinnon mukaan ajopäiväkirjasta tulee selvittää ajon alkamis- ja päättymisaika, ajon alkamis- ja päättymispaikka sekä mahdollisesti ajoreitti, matkamittarin lukema ajon alussa ja lopussa, matkan pituus ja ajon tarkoitus (Verohallinto 2017a, viitattu 21.6.2018.) Yksityisvarallisuuteen kuuluvalla ajoneuvolla ajetuista elinkeinotoiminnan ajoista vaaditaan ajopäiväkirja tai muu luotettava selvitys, jotta kilometreistä voidaan tehdä vähennys veroilmoituksella. (EVL 55 §.)

Ajoneuvo kuuluu yrityksen varallisuuteen, mikäli yli puolet ajoista on elinkeinotoiminnan ajoja. Ajoneuvon ollessa yrityksen varallisuutta, kaikista ajoneuvoon liittyvistä todellisista kuluista toimitetaan tositteet kirjanpitoa varten. Näitä tositteita ovat esimerkiksi polttoaine- ja huoltokuitit. Ajoneuvon ollessa yrityksen omaisuutta ajoneuvosta vähennetään verotuksessa ainoastaan todellisten kulujen määrä ja yksityisajojen osuus tuloutetaan veroilmoituksella. Mikäli yksityisvarallisuuteen kuuluvan ajoneuvon kulut ovat kirjanpidossa, niin veroilmoituksella voidaan tehdä todellisten kulujen ja enimmäiskorvauksen erotuksen suuruinen lisävähennys. (Verohallinto 2017a, viitattu 21.6.2018; EVL 55 §.)

3.3 Vähennyskeltvottomat kulut

Toiminimiyrityksellä on useita samoja vähennyskeltvottomia menoja kuin muissakin yhtiömuodoissa. Tällaisia vähennyskeltvottomia kuluja ovat esimerkiksi 50 % edustuskuluista (EVL 8 §. kohta 8). Lisäksi yhtiömuodosta riippumattomia vähennyskeltvottomia kuluja ovat rangaistusmuotoiset maksut, kuten pysäköintivirhemaksut ja ylinopeussakot sekä verojen viivästysseuraamukset (EVL 16 §).

3.3.1 Perheenjäsenten palkanmaksun rajoitukset

Pääsääntönä vähennyskelpoisille kuluille on, että kaikki elinkeinotoiminnan tulon hankkimiseen tai säilyttämiseen liittyvät menot ja menetykset ovat verotuksessa vähennyskelpoisia (EVL 7 §). Elinkeinooverolain 16 §:n 1. kohdassa sanotaan, että tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja ei kuitenkaan ole verovelvollisen puolisolalle sekä puolison lapselle tai muulle perheenjäsenelle, joka ei ole ennen verovuotta täyttänyt 14 vuotta maksetut palkat, eläkkeet ja muut etuudet. Näin ollen toiminimiyrittäjä ei voi maksaa palkkaa puolisolleen eikä omille tai puolison alle 14-vuotiaille lapsille. Toiminimiyrittäjä ei voi maksaa palkkaa myöskään itselleen.

Puoliso määritellään tuloverolain 7 pykälässä. Sellaiset henkilöt ovat keskenään puolisoja, jotka ovat ennen verovuoden päättymistä solmineet avioliiton. Puolisoita koskevia säännöksiä sovelletaan myös aikaisemmin avioliitossa olleisiin henkilöihin, jotka ovat samana verovuonna eläneet jatkuvasti avioliitonomaisessa olosuhteessa kuitenkin solmimatta avioliittoa uudelleen. Lisäksi avopuolisoihin, joilla on tai on ollut yhteinen lapsi, sovelletaan puolisoita koskevia säännöksiä. (Tuloverolaki 7 §.)

Toiminimiyritys voi kuitenkin maksaa palkkaa avopuolisolle, ellei heillä ole yhteisiä lapsia. Lisäksi toiminimiyrityksellä voi olla muiden yhtiömuotojen tapaan ulkopuolisia palkansaajia. Toiminimiyrittäjä nostaa yrityksestä tuloja itselleen sekä mahdollisesti yrityksessä työskentelevälle puolisolleen yksityisotoina. Yksityisotot ovat henkilökohtaisessa verotuksessa verovapaata tuloa. Yksityisotoista on kerrottu tarkemmin kappaleessa 3.4.

3.3.2 Toiminimiyrittäjän ja yrittäjän väliset toimet

Verottajan näkökulmasta toiminimiyrittäjä ja toiminimiyrittäjä ovat sama asia. Tästä syystä toiminimiyrittäjän ja yrittäjän välillä ei voi olla liiketoimia. Henkilö ei voi olla itselleen velkaa, joten myöskään lainasopimuksia ei voi solmia. (Alhola, seminaari 19.9.2016.)

Mikäli yrittäjän puoliso työskentelee yrityksessä, niin myöskään puolison ja toiminimen välillä ei voi tapahtua liiketoimia eikä esimerkiksi puolisolle voida maksaa vuokraa hänen omistamasta liiketilasta. Mikäli puoliso ei ole mukana liiketoiminnassa, niin toiminimiyrittäjän ja puolison välillä voi olla liiketoimintaa, aivan kuten muidenkin ulkopuolisten kanssa. (Alhola, seminaari 19.9.2016.)

3.3.3 Toiminimiyrittäjän henkilöstöedut

Tuloverolain 69 § mukaan työnantajan henkilökunnalleen tarjoama virkistys- ja harrastustoiminta ei muodosta veronalaista tuloa yritykselle. Näin ollen myös toiminimiyrittäjä voi järjestää henkilökunnalleen virkistys- ja harrastustoimintaa muiden yhtiömuotojen tapaan ja kulut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia.

Mikäli toiminimiyrittäjässä ei ole palkansaajia, vähennyskelpoista virkistys- ja harrastustoimintaa ei voi järjestää, koska toiminimiyrittäjä ei voi olla työntekijän asemassa yrityksensä nähden. Jos toiminimiyrittäjä järjestää työntekijöilleen virkistys- tai harrastustoimintaa ja osallistuu myös itse toimintaan, niin hänen osuus ei kuitenkaan siinä tapauksessa muodostu vähennyskeltottomaksi kuluksi. (Verohallinto 2018g, viitattu 26.7.2018.)

Toiminimiyrittäjä voi myös järjestää itselleen ja työntekijöilleen muiden yhtiömuotojen tapaan työterveyshuollon ja sen kulut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia (Verohallinto 2018f, viitattu 26.7.2018; EVL 7 §).

3.3.4 Koulutuskustannukset

Toiminimiyrittäjän itse maksamiin koulutuskustannuksiin sovelletaan työntekijän itsensä maksamien koulutusten säännöksiä. Työntekijän itsensä maksamat koulutukset katsotaan lähtökohtaisesti tapahtuvan työntekijän omissa intresseissä. Näin ollen toiminimiyrittäjän itsensä maksamat

koulutusmenot ovat vähennyskelvottomia kuluja. Myös toiminimiyrittäjän perus- ja täydennyskoulutus katsotaan olevan vähennyskelvottomia menoja. (Verohallinto 2018h, viitattu 27.7.2018.)

Ammatinharjoittamisen kannalta välttämättömät täydennyskoulutukset ovat kuitenkin yritykselle vähennyskelpoista kuluja. Esimerkiksi toimialan pätevyysvaatimusten muuttuessa lakimuutoksen myötä kulut ovat vähennyskelpoisia, koska muutos on tapahtunut yrittäjästä riippumattomasta syystä. Edellytyksenä koulutuskulujen vähennyskelpoisuuteen on, että toiminimiyrittäjällä oli ennen muutoksen voimaantuloa voimassa olleiden vaatimusten mukainen pätevyys. (Verohallinto 2018h, viitattu 27.7.2018.)

3.4 Toiminimiyrittäjän yksityisöt ja -sijoitukset

Toiminimiyrittäjä voi siirrellä vapaasti rahaa yritystilin ja henkilökohtaisen pankkitilin välillä. Rahan siirto yrityksen tililtä yrittäjän tai puolison henkilökohtaiselle tilille tarkoittaa yksityisottoa rahana. Toiminimiyrittäjä voi myös siirtää rahaa omalta tililtään yrityksen tilille. Tällöin puhutaan yksityissijoituksesta rahana.

Yksityisottoja ja -sijoituksia rahana ei katsota yrityksen kuluksi tai tuotoksi ja siksi ne eivät myöskään vaikuta yrityksen verotettavaan tulokseen. Mikäli yrityksen toimintaa on rahoitettu vieraalla pääomalla ja yrityksen oma pääoma on tappiollinen yksityisottojen vuoksi, osa vieraan pääoman koroista katsotaan vähennyskelvottomaksi kuluksi (EVL 18§).

Toiminimiyrittäjä voi tehdä yksityisoton tai -sijoituksen myös tavarana tai muuna omaisuutena. Vaihto- tai käyttöomaisuuden yksityiskäyttöönotto katsotaan yrityksen tuloksi. Luovutushinnaksi katsotaan hankintamenoa vastaava määrä tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. (EVL 51b §.) Jos verovelvollinen puolestaan siirtää yksityisomaisuudestaan hyödykkeitä elinkeinotoiminnan käyttöön, hankintamenoksi katsotaan joko alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen siirtohetken luovutushinta (EVL 51a §).

3.5 Elinkeinotoiminnan lopettamisen vaikutus yritystulon laskemiseen

Elinkeinotoiminta voidaan lopettaa Verohallintoon ja kaupparekisteriin tehtävällä ilmoituksella. Liikkeen- tai ammatinharjoittajalla ei saa olla lainkaan jäljellä olevia varoja tai velkoja, jotta

elinkeinotoiminta voidaan katsoa lakkautetuksi. Varat voidaan joko myydä ulkopuoliselle tai siirtää yksityiskäyttöön. Verotuksen kannalta on olennaista, mihin arvoon varat arvostetaan, kun ne siirtyvät pois elinkeinotoiminnan käytöstä. Elinkeinonharjoittaja vastaa yrityksen veloista ja maksamisesta henkilökohtaisesti. (Verohallinto 2010b, viitattu 11.8.2018.)

Kun elinkeinotoiminnan varat myydään toiminnan lopettamisen yhteydessä ulkopuoliselle taholle, varat arvostetaan todelliseen luovutushintaan. Varojen myyminen on elinkeinotoiminnan veronalaista tuottoa ja varallisuuden myyminen on yleensä elinkeinotoiminnan viimeinen liiketapah-tuma. Mikäli varallisuudesta on jäljellä poistamatonta hankintamenoa, niin poistamaton osuus on elinkeinotoiminnan vähennyskelpoista kuluja. (Verohallinto 2010b, viitattu 11.8.2018.)

Varallisuus, joka siirretään elinkeinotoiminnan käytöstä yksityiskäyttöön, arvostetaan todelliseen hankintahintaan tai sitä alempaan todennäköisempään luovutushintaan ulkopuoliselle myytäessä. Yksityisoton arvo on elinkeinotoiminnan veronalaista tuloa. Mikäli yksityiskäyttöön siirrettävistä va-roista on jäljellä poistamatonta hankintamenoa, niin poistamattoman hankintamenon osuus on vä-hennyskelpoista kuluja. (Verohallinto 2010b, viitattu 11.8.2018.)

Mikäli toiminimiyrityksellä on elinkeinotoiminnan lakatessa jäljellä olevia toimintavarauksia, niin toi-mintavarauksen täytyy purkaa. Toimintavarauksen purkaminen katsotaan lopettamisvuoden ve-ronalaiseksi tuloksi. (Verohallinto 2010b, viitattu 11.8.2018.)

4 JAETTAVAN YRITYSTULON VEROTUS

Kun elinkeinotoiminnan tulosta vähennetään vähennyskelpoiset elinkeinotoiminnan kulut, saadaan jaettava yritystulo. **Jaettava yritystulo verotetaan toiminimiyrittäjän henkilökohtaisena tulona.** Yritystulo jaetaan pääoma ja ansiotuloihin nettovarallisuuden avulla. Yritystulot on mahdollista jakaa myös yrittäjäpuolisojen kesken verotettavaksi, mikäli elinkeinotoimintaa harjoitetaan yhdessä.

4.1 Toiminimen nettovarallisuus

Toiminimiyrittäjän jaettavan yritystulon jakamisessa pääoma- ja ansiotuloiksi on tärkeää tietää yrityksen nettovarallisuus, sillä pääomatulo-osuus lasketaan nettovarallisuuden perusteella. Normaalisti jakamiseen käytetään edellisen tilikauden nettovarallisuutta, mutta elinkeinotoiminnan alkamisaikana käytetään sen verovuoden nettovarallisuutta, milloin elinkeinotoiminta on alkanut. (Verohallinto 2017j, viitattu 23.6.2018.)

Nettovarallisuuden laskemisessa otetaan huomioon yrityksen varat ja velat (TVL 41 §). Huomioon otetaan ainoastaan elinkeinotoiminnan varat ja velat ja yksityisvarallisuutta ei huomioida. Varoja voivat olla esimerkiksi kiinteistöt, koneet ja kalusto, tavarat, myyntisaamiset sekä käteisvarat. Pankki perii lähdeveron elinkeinonharjoittajan pankkitilin kerryttämistä korkotuloista ja korot eivät kuulu elinkeinotoiminnan varallisuuteen nettovarallisuutta laskettaessa. Tästä syystä myöskään pankkitilillä olevat rahat eivät kuulu nettovaroihin. Osa kalustosta tai rakennuksista voi olla sekä yksityis- että elinkeinotoiminnan käytössä. Tällöin sovelletaan 50 % -sääntöä, eli jos hyödyke on yli 50 % elinkeinotoiminnan käytössä, niin hyödyke kuuluu elinkeinotoiminnan varoihin. (Verohallinto 2017j, viitattu 23.6.2018.) Elinkeinotoiminnan pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovarallisuuteen lisätään 30 % verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksetuista elinkeinotoiminnan ennakonpidätyksen alaisista palkoista (TVL 41 §). Tällä säännöksellä on haluttu parantaa sellaisten elinkeinonharjoittajien nettovarallisuutta, joilla ei ole muuta varallisuutta (Ojala 2017, 62.)

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuudessa olevan kiinteistön maapohjan ja rakennuksen verotusarvot määritellään erikseen (Laki varojen arvostamisesta verotuksessa, myöhemmin AL, 28 §). Maapohjan arvostamisessa otetaan huomioon muun muassa rakennuksen käyttötarkoitus,

rakennusoikeus, sijainti ja liikenneyhteydet (AL 29 §). Rakennuksen verotusarvoa määrittäessä otetaan huomioon jälleenhankinta-arvo sekä rakennuksesta tehtävät arvostuslain mukaiset ikävähennykset. Tavallisesti rakennus tai rakennelma arvostetaan verovuotta edeltävään verotusarvoon, mutta poistamattoman hankintamenon ollessa verotusarvoa suurempi, rakennus arvostetaan siihen. (Verohallinto 2015, viitattu 23.6.2018; AL 3.4 §.) Elinkeinotoiminnan muuhun kuin vaihto- tai sijoitusomaisuuteen kuuluvat julkisesti noteerattujen yhtiöiden arvopaperien hankintahinnat lasketaan yhteen ja yhteenlaskettua hankintahintaa verrataan markkinahintaan ja arvostetaan korkeampaan arvoon (AL 3.5 §).

Velat arvostetaan nimellisarvoonsa (AL 8 §). Veloiksi luetaan ainoastaan elinkeinotoiminnan velat. Jos velat ovat suuremmat kuin varat, nettovarallisuus muodostuu negatiiviseksi. Tällöin elinkeinotoiminnan jaettava yritystulo verotetaan kokonaan ansiotulona. Verohallinto voi katsoa osan lainojen korkokuluista kuuluvan yksityisvarallisuuteen, mikäli nettovarallisuus muodostuu negatiiviseksi. (Verohallinto 2017j, viitattu 23.6.2018.)

KAAVA 1. Elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden laskeminen. (Verohallinto 2017j, viitattu 23.6.2018.)

Nettovarallisuus = elinkeinotoiminnan varat – velat + viimeisen 12 kk aikana maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat * 30 %

4.2 Pääomatulo-osuuden määräytyminen

Toiminimiyrittäjän jakokelpoisesta tulosta erotetaan ensin pääomatulot. Pääsääntönä on, että se määrä on pääomatuloa, joka vastaa verovuotta edeltävän verovuoden päättyessä olleelle elinkeinotoiminnan nettovarallisuudelle laskettua 20 prosentin vuotuista tuottoa. Toiminimiyrittäjä voi kuitenkin vaatia, että pääomatulon osuudeksi luetaan 10 % tai 0 %. Jos elinkeinotoiminta on aloitettu kyseisenä verovuonna, pääomatulo-osuus lasketaan elinkeinotoiminnan verovuoden päättyessä nettovarallisuuden perusteella. Yrittäjä voi vaatia ennen verovuoden päättymistä, että kaikki tulot verotetaan ansiotulona. (Tuloverolaki 38.1 §.) Pääomatulos-osuuden vaatimusta tehdessä arvioidaan maksettavien kokonaisverojen määrää. Pienemmillä tulotasoilla on usein järkevää vaatia pienempää pääomatulo-osuutta, sillä pääomatulot verotetaan korkealla prosentilla. Vaatimusta voi vaihdella vuosittain ja vaatimus on esitettävä ennen verotuksen päättymistä. Pääomatulo-osuus määritellään vuotuisena tuottona ja näin ollen tilikauden pituus vaikuttaa suoraan käytettävään

jakoprosenttiin. Mikäli tilikausi on esimerkiksi 15 kuukautta, niin jakoprosentti lasketaan $15/12 \cdot 20 = 25\%$. (Ojala 2017, 63 & 64.)

Pääomatuloksi katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta kuitenkin vähintään kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusvoiton verran, jos elinkeinonharjoittajan käyttöomaisuuteen kuuluu kiinteistöjä tai arvopapereja. Luovutusvoitolla tarkoitetaan luovutushinnan ja hankintamenon poistamattoman osan erotusta. (Tuloverolaki 38.2 §.)

Pääomatulosta maksetaan valtiolle tuloveroa 30 prosenttia 30 000 euroon saakka. Verotettavan pääomatulon ylittäessä 30 000 euroa ylittävältä osalta maksetaan veroa 34 prosenttia. (Tuloverolaki 124.2 §.)

KAAVA 2. Pääomatulo-osuuden laskeminen.

$\text{Pääomatulon osuus} = 20\% \text{ TAI } 10\% \text{ TAI } 0\% \cdot \text{nettovarat}$

4.3 Ansiotulon määräytyminen

Kun jaettavasta yritystulosta on laskettu verotettava pääomatulo-osuus, loput jaettavasta yritystulosta verotetaan henkilökohtaisena ansiotulona. Puhdas verotettava ansiotulo saadaan laskettua tekemällä luonnolliset valtion- ja kunnallisverotuksessa huomiotavat vähennykset (TVL 30 §). Verottaja tekee osan ansiotulojen vähennyksistä viran puolesta. Tällaisia vähennyksiä ovat esimerkiksi tulonhankkimisvähennys, pakolliset vakuutusmaksut, kuten työntekijän eläkemaksut, omat ja puolisolle maksetut pakolliset eläkevakuutusmaksut sekä pienituloisten perusvähennys. (Veronmaksajat 2017, viitattu 14.7.2018.) On hyvä huomata, että toiminimen jaettavan yritystulon ansiotulon osuudesta ei tehdä tulonhankkimisvähennystä, koska toiminimiyrittäjä ei voi maksaa itselleen palkkaa.

Ansiotulojen verotuksessa on viranpuolesta tehtävien vähennysten lisäksi olemassa myös verovelvollisen vaatimuksesta tehtäviä lisävähennyksiä. Vaatimuksesta tehtäviä vähennyksiä ovat esimerkiksi työhuonevähennys sekä tietokone- ja tietoliikenneyhteyksien maksuista tehtävä vähennys. Varsinkin toiminimiyritykselle on tyypillistä, että erillistä työpaikkaa ei ole ja työtä tehdään kotoa käsin. Tällöin veroilmoituksella on mahdollista tehdä työhuonevähennys joko verohallinnon

vuosittain vahvistaman vähennyksen suuruisena tai todellisten kulujen mukaisesti. Myös oman tietokoneen ja internetin käytöstä on mahdollista vaatia lisävähennystä. Tietokoneesta tehtävä vähennys määräytyy sen perusteella, kuinka paljon tietokonetta on käytetty yksityiskäytössä. (Veronmaksajat 2017, viitattu 14.7.2018; Verohallinto 2018e, viitattu 14.7.2018.)

Verotettavasta ansiotulosta maksetaan valtion tuloveroa sekä kunnallisveroa. Valtiontuloveroa maksetaan progressiivisen tuloveroasteikon mukaisesti (taulukko 3) eli mitä enemmän verovelvollisella on ansiotuloja, sitä enemmän maksetaan veroja. Kunnallisveroa maksetaan kotikunnan määräämän kunnallisveroprosentin mukaisesti ja kunnallisveroprosentti määrätään vuosittain. Verovelvollisen kuuluessa kirkkoon, maksetaan ansiotuloista lisäksi kunkin seurakunnan määräämän prosentin mukaisesti kirkollisveroa. (Valtiovarainministeriö 2018, viitattu 14.7.2018.) Kotikuntana pidetään sitä kuntaa, missä verovelvollisella oli edellisen verovuoden päättyessä asuinpaikka (Laki verotusmenettelystä 5§ §). Lisäksi elinkeinonharjoittajan täytyy maksaa itse sairausvakuutuksen maksut (Verohallinto 2018i, viitattu 7.10.2018).

TAULUKKO 3. Valtion tuloveroasteikko 2018. (Verohallinto 2018c, viitattu 21.6.2018)

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
17 200–25 700	8,00	6,00
25700–42 400	518,00	17,25
42 400–74 200	3 398,75	21,25
74 200–	10 156,25	31,25

4.4 Esimerkki pääomatulo-osuuden valinnan merkityksestä

Esimerkki laskelman avulla havainnollistetaan pääomatulo-osuuden valinnan merkitystä. Siinä vertaillaan, kannattaako jaettavasta yritystulosta valita verotettavaksi 20, 10 vai 0 prosenttia pääomatulona. Kummankin laskelman nettovarallisuus on 15 000 € ja jaettava yritystulon on toisessa 25 000 € ja 50 000 €. Esimerkissä elinkeinonharjoittaja toimii yksin ja kotikuntana on Oulu. Oulun kunnallisveroprosentti on vuonna 2018 20 % ja kirkollisveroprosentti 1,3. Ansiotulo on puhdasta ansiotuloa. Valtiolle maksettava ansiotulovero on laskettu vuoden 2018 taulukon mukaisesti

(taulukko 3). Kunnallisverotuksessa ansiotulosta tehdään ansiotulovähennys. Verohallinto tekee ansiotulovähennyksen viran puolesta. Vähennyksen suuruus on 51 % 2 500–7 230 euron väliseltä osalta ja sen ylittävältä osalta 28 %. Puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa, ansiotulovähennys pienenee 4,5 € erotuksen osalta. (Verohallinto 2018j, viitattu 7.10.2018.) Laskelma esimerkin ansiotulovähennyksestä raportin liitteessä 2. Esimerkissä ei huomioida elinkeinonharjoittajan sairaskuutusmaksuja.

Maksimi työtulovähennys on 1540 euroa. Puhtaan ansiotulon ylittäessä 33 000 euroa, vähennetään ylittävältä osasta 1,65 %. Esimerkissä 2 ansiotulot eivät ylittäneet 33 000 euroa työtulovähennys tehtiin täysimääräisenä. Esimerkissä 3 puhdas ansiotulon osuus ylitti 33 000 euroa ja siinä työtulovähennyksestä tehtiin vähennykset. Työtulovähennys tehdään normaalisti valtion tuloverosta, mutta esimerkeissä valtion tulovero ei riittänyt kattamaan työtulovähennystä. Siinä tapauksessa työtulovähennys tehdään kunnallis- ja kirkollisverotuksessa verojen suhteessa. Työtulovähennys tehdään viranpuolesta. (Verohallinto 2017i, viitattu 4.8.2018.)

Esimerkin avulla huomataan, että samalla nettovarallisuudella, mutta eri yritystulolla toiminimiyrittäjän kannattaa tehdä erilainen vaatimus pääomatulon osuuden suuruudesta. Yritystulon ollessa 25 000 euroa, yrittäjän kannattaa valita pääomatulon osuudeksi 10 % ja yritystulon ollessa 50 000 euroa, kannattaakin valita 20 % pääomatulon osuus, koska verojen yhteenlaskettu määrä on silloin alimmillaan.

ESIMERKKI 2. Pääomatulon osuuden vaikutus kokonaisveroihin.

Nettovarallisuus (€):	
Elinkeinotoiminnan varat:	20 000 €
- Elinkeinotoiminnan velat:	5 000 €
+ 30 % ed. 12 kk palkoista:	-
= Nettovarallisuus:	= 15 000 €

Nettovarallisuus (€):	
Elinkeinotoiminnan varat:	20 000 €
- Elinkeinotoiminnan velat:	5 000 €
+ 30 % ed. 12 kk palkoista:	-
= Nettovarallisuus:	15 000,00 €

Jaettava yritystulo:			25 000 €
Pääomatuloa jaettavasta yritystulosta			
20 %	10 %	0 %	
3 000 €	1 500 €	0 €	
Ansiotuloa jaettavasta yritystulosta			
22 000 €	23 500 €	25 000 €	
- Ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa			
3 210 €	3 143 €	3 075 €	
= Verotettava ansiotulo kunnallisverotuksessa			
18 790 €	20 358 €	21 925 €	

Jaettava yritystulo:			50 000 €
Pääomatuloa jaettavasta yritystulosta			
20 %	10 %	0 %	
3 000 €	1 500 €	0 €	
Ansiotuloa jaettavasta yritystulosta			
47 000 €	48 500 €	50 000 €	
- Ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa			
2 085 €	2 018 €	1 950 €	
= Verotettava ansiotulo kunnallisverotuksessa			
44 915 €	46 483 €	48 050 €	

	Maksettava vero		
	20 %	10 %	0 %
Pääomatulovero (30 %)	900 €	150 €	0 €
Valtion verotus	296 €	386,0 €	476 €
Kunnallisverotus	3 758 €	4 072 €	4 385 €
Kirkollisvero 1,3 %	244 €	265 €	285 €
Ansiotuloverot yhteensä	4 298 €	4 722,1 €	5 146 €
- Työtulovähennys	-1 540 €	-1 540 €	-1 540 €
Verot yhteensä	3 658 €	3 332 €	3 606 €

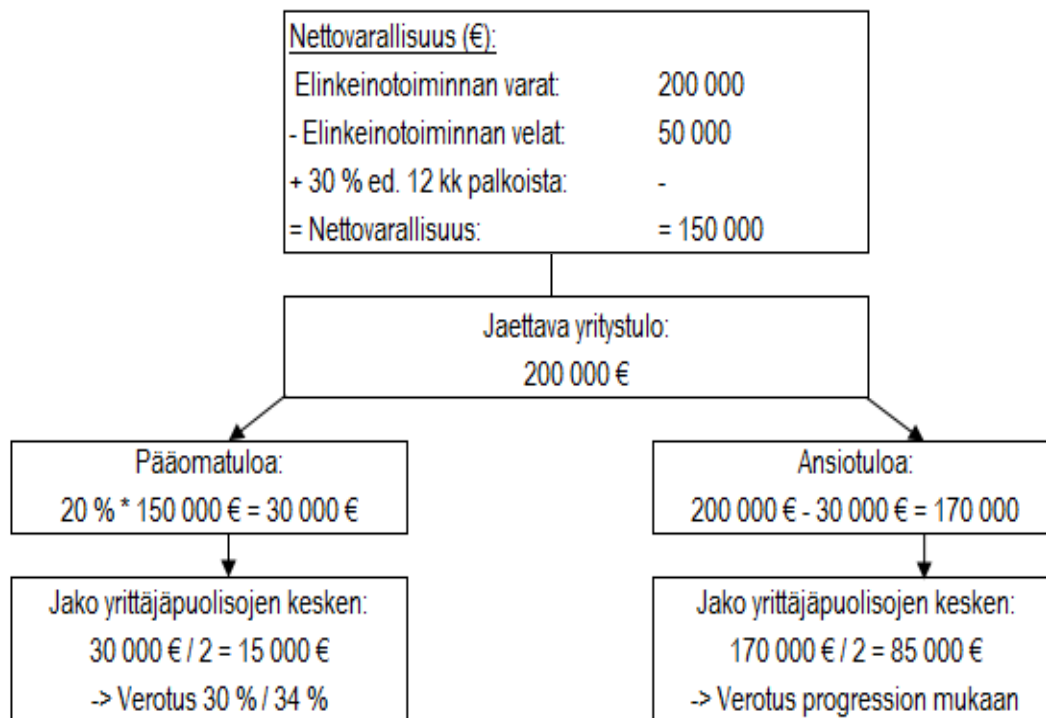
	Maksettava vero		
	20 %	10 %	0 %
Pääomatulovero (30 %)	900 €	450 €	0 €
Valtion verotus	4 192 €	4 695,0 €	5 014 €
Kunnallisverotus	8 983 €	9 297 €	9 610 €
Kirkollisvero 1,3 %	584 €	604 €	625 €
Ansiotuloverot yhteensä	13 759 €	14 596 €	15 248 €
- Työtulovähennys	-1 309 €	-1 284 €	-1 260 €
Verot yhteensä	13 350 €	13 762 €	13 988 €

4.5 Jako yrittäjäpuolisoiden kesken

Puolisoiden, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, kutsutaan yrittäjäpuolisiksi. Puolison käsite on määritelty tarkemmin palkkoja käsittelevässä luvussa 3.3.1. Tuloverolaisissa on säädetty yrittäjäpuolisoiden erillisverotuksesta, eli valtion- ja kunnallisverotuksessa puoliset verotetaan eri verovelvollisina. Toiminimiyrittäjien jaettavan yritystulon pääoma- ja ansiotulo-osuus jaetaan tasan yrittäjäpuolisoiden kesken, ellei muuta selvitystä esitetä. (Tuloverolaki 14 §.) Käytännössä jakosuhteet on usein haastava määrittellä ja siitä syystä jako tehdään puolisojen kesken tasan.

Ansiotulojen jakaminen yrittäjäpuolisoiden kesken keventää verotuksen progressiivisuutta, sillä ansiotulot jaetaan yhden henkilön sijaan kahdelle henkilölle. Tulojen tasajako ei ole välttämättä kannattavaa, jos toisella puolisoilla on jaettavan yritystulon lisäksi muita ansiotuloja. Tällöin kannattaa antaa selvitys työpanosten suhteesta, mikäli on työpanokset eroavat toisistaan merkittävästi. Verottaja saattaa joissakin tilanteissa kuitenkin puuttua jako-osuuksiin, mikäli se ei katso esitettyjen jakosuhteiden vastaavan työpanosten suhdetta. (Ojala 2017, 62.) Oletamus työpanosten tasajaosta on suhteellisen heikko. Tasajaosta voidaan poiketa sekä verovelvollisen että verottajan esittämän näytön perusteella. Työpanosta arvioidessa tulee ottaa huomioon työaika, työpanosten arvo ja vastuullisuus. Mikäli puolison työpanos jää pieneksi, niin verottaja katsoo, että elinkeinotoimintaa ei harjoiteta yhdessä. (Ossa 2017, 36.)

Elinkeinotoiminnan varat ja velat tulisi kohdistaa omistavalle puolisoille. Käytännössä omistussuhteet on kuitenkin haastava selvittää ja omistussuhteiden jakamisella ei ole merkitystä puolisojen yhdessä maksaman pääomaveron määrään. Tästä syystä pääomatulo-osuuden tasan jakaminen lienee pääsääntöisesti käytetyin menetelmä, mikäli puoliset eivät itse esitä muuta jako-osuutta. (Ossa 2017, 36.)

KUVIO 1. Yritystulon jakaminen yrittäjäpuolisojen kesken. Alholaa mukailten.

4.6 Elinkeinotoiminnan tappioiden käsittely

Elinkeinotoiminnan tuloksen muodostuessa tappiolliseksi, tappio vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteen tappioksi. Vahvistetut tappiot vähennetään elinkeinotoiminnan tuloksesta seuraavan 10 vuoden aikana. (Verohallinto 2017c, viitattu 20.7.2018.)

Toiminimiyrittäjä voi kuitenkin vaatia ennen verovuoden verotuksen päättymistä, että elinkeinotoiminnan vahvistetut tappiot vähennetään henkilökohtaisten pääomatulojen verotuksessa joko kokonaan tai osittain. Muissa yhtiömuodoissa elinkeinotoiminnan tappioita ei ole mahdollista vähentää henkilökohtaisten pääomatulojen verotuksessa. Vahvistetut tappiot on mahdollista jakaa myös yrittäjäpuolisoiden kesken vähennettäväksi henkilökohtaisista pääomatuloista. Yrittäjäpuolisojen on tehtävä vaatimus yhdessä ja vaatimuksen voi tehdä elinkeinotoiminnan veroilmoituksella. (Verohallinto 2017c, viitattu 20.7.2018.)

5 TULOVEROTUS KÄYTÄNNÖSSÄ

Suomessa veronkantoyksikkönä toimii Verohallinto. Verohallinnon tehtävänä on verotuksen toimitaminen, verovalvonta, verojen ja maksujen kanto sekä veronsaajien oikeudenvallvonta (Laki Verohallinnosta 2 §).

5.1 Ennakkoveromenettely

Elinkeinonharjoittaja voi hakeutua elinkeinotoiminnan alkaessa tai jo yritystoiminnan suunnittelu- vaiheessa ennakonperintärekisteriin. Ennakonperintärekisteriin kuulumisen tarkoittaa, että verotuksen maksajan ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä työkorvauksesta, koska työn suorittaja hoitaa verojen maksamisen itse. Rekisteriin hakeutuminen on vapaaehtoista ja elinkeinonharjoittajan on syytä pohtia, kannattaako hänen hakeutua rekisteriin vai ei. Ennakonperintärekisteriin kuulumiseen on samat ehdot kaikilla yhtiömuodoilla. (Verohallinto 2010a, viitattu 3.8.2018)

Tuloverotus tapahtuu ennakkoveromenettelyinä, eli elinkeinotoiminnasta maksetaan tuloveroa ennakoon arvioidun tuloksen perusteella. Elinkeinotoiminnan alkaessa toiminimiyrittäjän tulee arvioida elinkeinotoiminnan tulos mahdollisimman tarkasti, koska maksettavan ennakkoveron määrään vaikuttaa ainoastaan elinkeinotoiminnan tulos. Verohallinto määrää ennakkoverot yrityksen perustamisasiakirjoihin arvioidun tuloksen mukaisesti ensimmäiseksi ja toiseksi tilikaudeksi. Toiminnan jatkuessa ennakkoverot määräytyvät edellisen verotuksen tulotietojen perusteella. Tulojen pysyessä seuraavien vuosien ajan ennallaan, Verohallinto lähettää ennakkoveropäätöksen ja maksutiedot viranpuolesta. (Verohallinto 2017j, viitattu 3.8.2018)

Ennakkoverojen erien eräpäivät ovat aina kuun 23. päivä. Maksettavien erien määrä riippuu ennakkoveron suuruudesta. Esimerkiksi maksettavan ennakon ollessa yli 1 700 euroa mutta korkeintaan 10 000 euroa ennakkoveroeria on 6 kappaletta ja ne erääntyvät maksettavaksi helmi-, huhti-, elo-, loka- ja joulukuun 23. päivä. (Verohallinto 2017g, viitattu 3.8.2018.)

Ansiotulojen tulovero + Pääomatulojen tulovero + Kunnallisvero + (kirkollisvero) = Tulovero - <u>Hyväksiluettavat ennakot</u> = Veron palautus / maksettava jäännösvero

KUVIO 2. Ennakkoverojen huomioiminen tuloverotuksessa.

5.2 Ennakontäydennys ja jäännösvero

Mikäli yrittäjä on toiminnan alkaessa epävarma tuloksesta, kannattaa tulos arvioida mieluummin liian pieneksi kuin liian suureksi. Näin varat ovat tehokkaasti yrityksen hyödynnettävissä. Ennakkoverojen riittävyys kannattaa tarkastaa esimerkiksi tilikauden puolivälissä ja maksaa ennakontäydennystä, mikäli arvioitu tulos näyttää liian pieneltä. (Savukoski 2017, Viitattu 3.8.2018.)

Ennakkoa voi täydentää hakemalla ennakontäydennystä Verokortti verkossa -palvelussa tai paperilomakkeella. Nykyinen ennakontäydennysmaksu tulee poistumaan 31.10.2018 ja sen jälkeen täydennysmaksun korvaa lisäennakko. Lisäennakkoa voi hakea muutoksen myötä aiempaa pidempään, aina verotuksen päättymiseen saakka, eli seuraavan vuoden lokakuun loppuun saakka. Lisäennakkoa haetaan Verohallinnon OmaVero-palvelussa. (Verohallinto 2017e, viitattu 3.8.2018.)

Mikäli ennakkoon maksetut verot eivät riitä kattamaan kokonaan tuloveroa, niin puuttuvat verot maksetaan jäännösverona. Verohallinto lähettää jäännösveron maksulaput jo keväällä esitetytyn veroilmoituksen mukana, mutta esitetytyn veroilmoituksen tehtyjen muutosten vuoksi verotus saattaa vielä muuttua ja Verohallinto lähettää syksyllä uudet maksutiedot. Jäännösverosta maksetaan korkoa ja koron määrä on verovuotta edeltävän puolivuotiskauden mukainen viitekorko vähennettynä 2 prosenttiyksiköllä. Jäännösveron korko on kuitenkin aina vähintään 0,5 prosenttia. Jäännösveron ylittäessä 10 000 euroa, ylittävän osan jäännösveroa korotetaan 2 prosenttiyksiköllä. (Laki verotusmenettelystä 43 §.)

5.3 Veroilmoitus

Verohallinto postittaa kotiin esitetyt veroilmoituksen henkilökohtaisista tuloista sekä elinkeinotoiminnan veroilmoituksen. Elinkeinotoiminnan veroilmoitus on viralliselta nimeltään lomake 5. Verohallinnon ohjeet veroilmoitusten täyttämistä ovat kattavat ja selkokieliset. Tästä syystä tässä opinnäytetyössä ei käydä veroilmoituksen täyttämistä läpi kohta kohdalta. On hyvä kuitenkin tiedostaa, että useat elinkeinonharjoittamisen vähennyksistä konkretisoituvat vasta veroilmoituksella eikä Verohallinto tee niitä viranpuolesta, vaan verovelvollisen täytyy osata itse niitä vaatia. Tällaisia vähennyksiä ovat esimerkiksi työhuonevähennys sekä elinkeinonharjoittajan matka- ja kilometrikorvauksista tehtävät lisävähennykset. (Verohallinto 2017h, viitattu 4.8.2018.)

Lomakkeelle 5 laaditaan tuloverolaskelma, jossa eritellään elinkeinotoiminnan veronalaiset tulot sekä vähennyskelpoiset menot. Veroilmoituksella on oma sarake kirjanpitoa ja verotusta varten, koska joissakin tilanteissa verotuksessa voi olla eri summa vähennyskelpoista kuluja kuin kirjanpidossa. Veroilmoituksella tehtävillä vaatimuksilla voidaan vaikuttaa esimerkiksi tappioiden käsittelyyn sekä yritystulon pääoma- ja ansiotulojen jakautumiseen. Veroilmoituksen perusteella tehdään lopullinen verotuspäätös, jonka mukaisesti määrätään maksettavaksi lopulliset ansio- ja pääomatuloverot. (Verohallinto 2017h, viitattu 4.8.2018.)

Veroilmoitus liikkeen- tai elinkeinonharjoittamisesta tulee palauttaa aina, vaikka toimintaa ei olisi ollut. Esitetyt veroilmoitusta ei tarvitse palauttaa, mikäli siinä ei ole korjattavaa. Lomakkeella 5 ilmoitetaan lomakkeen palautuspäivä henkilökohtaisen palautuspäivän voi tarkistaa Verohallinnon kotiin postittamasta lomakkeesta. Yrittäjäpuolisot jättävät lomakkeet aina samana päivänä ja esitetyt veroilmoitus palautetaan viimeistään saman päivänä kuin lomake 5. (Verohallinto 2017h, viitattu 4.8.2018.)

5.4 Verosuunnittelu

Jo yhtiömuodon valinta on yksi verosuunnittelun keino. Toiminimiyrityksen tulos verotetaan yrittäjän henkilökohtaisena tulona, kun taas esimerkiksi osakeyhtiön tulos verotetaan erillisenä. (Kukkonen & Walden 2014, 17.) Toiminimiyrityksellä on käytettävissä verosuunnitteluun muista yhtiömuodoista poikkeavia verosuunnittelun keinoja sekä myös samoja keinoja kuin muilla yhtiömuodoilla.

Valinta, käytetäänkö pääomatulon osuutena 20, 10 vai 0 prosenttia (TVL 38.1 §) kannattaa miettiä tarkasti. Toiminimiyrittäjän kannattaa tehdä valinta pääomatulon osuudesta sen perusteella, minkä osuuden mukaan laskettuna hän maksaa vähiten veroa. Mikäli yrittäjällä ei ole muita ansiotuloja, kannattaa valita mahdollisimman alhainen pääomatulon osuus, sillä pääomatulosta maksetaan aina vähintään 30 % tuloveroa, kun taas ansiotulot verotetaan progression mukaan. Käytännössä ansiotuloveroprosentin jäädessä pienemmäksi kuin 30 %, kannattaa koko jaettava yritystulo vaatia verotettavaksi ansiotulona.

Jos toiminimiyrityksessä on työntekijöitä, voidaan hyödyntää toimintavarausta. Toimintavarausten enimmäismäärä kirjanpidossa saa olla korkeintaan 30 % edellisten 12 kuukauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista (EVL 46 a §). Palkat ovat näin ollen myös yksi osa tuloksen säätelyä. Toimintavarausta voidaan lisätä tai vähentää tilikauden tuloksen mukaan ja siirtää tulojen verotusta seuraaville vuosille, eli tuloksen ollessa hyvä toimintavarausta voidaan lisätä ja tuloksen ollessa pienempi toimintavarausta voidaan vähentää.

Perheenjäsenille maksettuihin palkkoihin sisältyy rajoituksia, mutta myös mahdollisuus verosuunnitteluun. Mikäli yrittäjän lapsi on ehtinyt täyttää verovuonna 14 vuotta, hänelle voidaan maksaa palkkaa ulkopuolisen työntekijän tavoin, mikäli hän työskentelee yrityksessä. Näin ollen palkanmaksu mahdollistaa perheen sisäisen verosuunnittelun. Maksetut palkat sekä niiden sivukulut ovat vähennyskelpoista kulua jaettavaa yritystuloa laskettaessa ja näin ollen ne vähentävät välillisesti myös yrittäjän itsensä verotusta. (Kukkonen & Walden 2014, 20.)

6 OPAS TOIMINIMIYRITYKSEN TULOVEROTUKSESTA

Opinnäytetyön toisena osa-alueena on laatia opas toiminimiyrityksen tuloverotuksesta. Oppaan kohderyhmänä on toiminimiyritysten kirjanpitäjät ja sen tarkoituksena on antaa yleiskatsaus toiminimiyrityksen verotuksesta ja mahdollisesti eteen tulevista kysymyksistä. Tavoitteena on, että oppaan avulla vasta aloittanut kirjanpitäjä osaa vastata toiminimiyrittäjien kysymyksiin ja tietää, miten perustella vastaukset.

On tärkeä huomata, oppaassa käsitellään erityisesti toiminimiyrityksiä koskevia asioita, eikä siinä käsitellä kaikkia yhtiömuotoja koskevia verotuksellisia seikkoja, vaikka ne koskevat myös toiminimiyrityksiä.

6.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimusongelma

Opinnäytetyön empiirinen tutkimusosuus toteutetaan laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen avulla ymmärretään paremmin, millaisia kysymyksiä toiminimen kirjanpitäjät kohtaavat, mutta tutkimuksen perusteella ei saavuteta yhtä oikeaa vastausta tutkimusongelmaan.

Tutkimus toteutetaan haastattelemalla 3–5 kirjanpitäjää, jotka tekevät toiminimiyritysten kirjanpitoa. Haastateltavien määrä riippuu vastausten laadusta ja siitä, tuleeko haastatteluissa esille samoja vai eri asioita. Haastattelujen avulla työn ensimmäisen osion teorian tieto yhdistetään käytäntöön. Lisäksi haastattelujen perusteella saadaan tietää, onko teorian tietoa riittävästi ja mitä asioita oppaassa on tärkeä painottaa.

Haastattelujen päätavoitteena on selvittää, millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjältä. Oppaaseen kootaan vastauksia kysymyksiin ja annetaan vinkkejä, miten perustella vastaus yrittäjälle. Haastattelujen sivutavoitteena on myös selvittää, vaikuttaako toiminimiyrittäjän toimiala tai yritystoiminnan kesto kysymysten laatuun.

Haastattelut toteutetaan puolistrukturoituna haastatteluna. Haastateltaville annetaan etukäteen tietoon haastattelun pääkysymykset ja haastattelun aikana esitetään tarkentavia kysymyksiä.

Pääkysymykset ja haastattelun runko on liitteessä 1. Pääkysymykset annetaan haastateltaville etukäteen, jotta haastatteluun varattu aika käytetään tehokkaasti hyödyksi. Haastattelun aluksi selvitetään haastateltavan taustatiedot, kuten kuinka kauan haastateltava on toiminut kirjanpitäjänä sekä millaisten toiminimiyritysten kirjanpitoja hän tekee tai on tehnyt. Tämän jälkeen selvitetään millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät ovat haastateltavalta kysyneet ja onko tullut esille usein toistuvia samoja kysymyksiä. Haastattelussa selvitetään myös, mitä verotukseen liittyviä asioita tulisi erityisesti painottaa vasta-alkaneelle toiminimiyrittäjälle.

Tärkein asia haastateltavan valinnassa on se, että hän tekee tai on tehnyt toiminimiyrittäjän kirjanpitoa. Haastateltavaksi valitaan eri määrän työkokemusta omaavia kirjanpitäjiä, koska juuri aloittaneet kirjanpitäjät huomaavat erilaisia haasteita arjessa verrattuna jo pidempään alalla olleisiin verrattuna.

6.2 Haastattelujen tulokset ja analysointi

Tutkimuksessa haastateltiin lopulta kolmea tilitoimistossa toiminimiyrittäjien kirjanpitoa tekevää kirjanpitäjää. Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna. Kolme haastateltavaa todettiin riittäväksi työn laajuus huomioon ottaen. Haastattelu toteutettiin toimeksiantajan tiloissa 23.8.2018 ja se äänitettiin. Seuraavissa kappaleissa esitetyt asiat perustuvat haastatteluun.

Kaksi haastateltavista on toiminut kirjanpitäjänä noin 2 vuotta ja yksi on ollut kirjanpitäjänä noin 7 vuoden ajan. Kirjanpitäjien asiakasyritykset toimivat monipuolisesti eri toimialoilla ja yhtä yksittäistä toimialaa on vaikea nostaa esiin. Haastatteluissa todettiin kuitenkin, että useat asiakasyritykset toimivat esimerkiksi kauneudenhoito-, kuljetus- ja rakentamisalalla. Kauneudenhoitoalalla yritykset ovat esimerkiksi parturi-kampaamoja. Kuljetusalan yritykset ovat esimerkiksi takseja ja rakentamisalan yritykset esimerkiksi sähkö- ja LVI-alan yrityksiä. Haastateltavien kokemus voidaankin todeta olevan kattava ja tästä syystä myös haastattelut antoivat riittävästi tietoa opasta varten.

Haastattelussa kävi ilmi, että kirjanpitäjän täytyy osata opastaa toiminimiyrittäjä laajasti useissa erilaisissa tilanteissa. Haastateltavat kertoivat, että varsinkin juuri toimintansa aloittaneena kirjanpitäjänä ei tiennyt, miten vastata yrittäjän kysymyksiin ja tietoa ei välttämättä osannut etsiä oikeasta paikasta. Yksi haastateltava totesi, että lakiteksti on usein haastavaa lukea ja selkokielistä vastauksia vaikea löytää. Hän totesi kuitenkin, että Verohallinnon ohjeistukset ovat usein lakitekstiä

selkokielempää ja niitä kannattaa hyödyntää vastauksia etsiessä. (Kirjanpitäjä 3, haastattelu 23.8.2018). Tämän perusteella selkokielelle laadittava opas tulee tarpeeseen ja auttaa vasta-alkaneita kirjanpitäjiä vastaamaan yleisimpiin kysymyksiin.

Haastateltavien mukaan toiminimiyrittäjät kyselevät erityisesti verotukseen liittyviä asioista sekä mitä kuluja yrityksen kirjanpidossa voidaan vähentää. Haastateltavat totesivat, että kysymyksissä on havaittavissa joitakin toimialakohtaisia eroja. Esimerkiksi kuljetusalan yrityksillä kiinnostaa kaluston hankintaan ja poistoihin liittyvät kysymykset, kun taas parturi-kampaajan ei tarvitse miettiä kaluston poistoja ollenkaan (Kirjanpitäjä 3, haastattelu 23.8.2018.) Yleinen ajatus oli kuitenkin se, että toiminimiyrittäjien kysymykset toistuvat pääosin samankaltaisina, eikä merkittävää eroa ole havaittavissa toimialojen välillä.

Yrittäjän kokemuksen todettiin vaikuttavan kysymyksien laatuun siten, että kokemuksen karttuessa osataan kysyä yksityiskohtaisempia kysymyksiä. Esimerkiksi juuri toimintansa aloittanut yrittäjä ei välttämättä vielä ymmärrä, että on olemassa erilaisia veroja ja hieman kokeneempi yrittäjä saattaa puolestaan kysyä kirjanpitäjältä, miten saisi optimoitua verotuksen mahdollisimman pieneksi. (Kirjanpitäjä 2, haastattelu 23.8.2018.)

Kaikilla yrittäjillä rajanveto yrityksen ja henkilökohtaisten kulujen välillä ei ole aina selvää. Haastatteluissa nousi esille esimerkiksi työpäivän aikana syödyt lounaat ja erityisesti se, onko lounaat yritykselle vähennyskelpoinen erä. (Kirjanpitäjä 1, haastattelu 23.8.2018.) Haastateltavien mukaan toiminimiyrittäjät laittavatkin usein kaikki kulut kirjanpitoon ja tästä syystä kirjanpitäjän on syytä erottaa, mikä kulu on vähennyskelpoinen ja mikä ei.

Haastateltavat kertoivat, että yrittäjät kysyvät usein ajoneuvoihin liittyviä kysymyksiä, kuten kuuluuko ajoneuvo yritykselle vai henkilökohtaiseen varallisuuteen. Etenkin kilometrikorvaukset sekä polttoainekulut tuottavat haasteita ja toiminimiyrittäjät eivät välttämättä tiedä, ettei kilometrikorvauksia voi nostaa tilikauden aikana. Kirjanpitäjät totesivatkin, että ajoneuvoihin liittyvien kulujen kanssa tulee olla erityisen tarkkana ja niitä on hyvä painottaa oppaassa.

Kirjanpitäjän on hyvä tiedostaa, miten varojen siirtäminen toiminimen tililtä omalle tilille, eli yksityisotto, vaikuttaa jaettavan yritystulon laskemiseen. Yksi haastateltavista kertoi, että eräs toiminimiyrittäjä oli kysynyt häneltä, että: "Onhan nämä yksityisotot verotettavaa tuloa?" (Kirjanpitäjä 1,

haastattelu 23.8.2018.) Tällaisessa tilanteessa kirjanpitäjän on hyvä osata kertoa, että yksityisot-
toja ei veroteta, mutta ne eivät vaikuta myöskään jaettavan yritystulon laskemiseen.

6.3 Oppaan laatimisprosessi

Ajatustyötä oppaan laatimista varten on tehty koko opinnäytetyöprosessin ajan. Koko prosessin tavoitteena on ollut yhdistää oppaan avulla ensimmäisessä osiossa esitetyt teoriatiedot käytäntöön kysymysten avulla. Tästä syystä teoriaosuutta kirjoittaessa mietittiin jo valmiiksi, miten asian voisi esittää oppaassa. Heti teoriaosuutta kirjoittaessa valittiin työn kohderyhmäksi vasta-alkaneet kirjanpitäjät. Kohderyhmän selvillä olo on ollut tärkeää koko työn kannalta, koska sen avulla on päätetty jo alusta saakka, missä laajuudessa teoriaa etsitään ja miten se tullaan lopulta esittämään oppaassa.

Oppaan laatiminen aloitettiin kokoamalla haastatteluissa esille tulleet kysymykset yhteen. Sen jälkeen kysymykset jaoteltiin aihealueisiin. Varsinaista visuaalista ilmettä ei mietitty alkuvaiheessa, vaan aluksi tärkeintä oli varmistaa riittävä kysymysten määrä siten, että koko toiminimiyrittäjien verotus tulee käsiteltävä yleispiirteiltään oppaassa. Kirjanpitäjille esitettyjen kysymysten lisäksi oppaaseen on lisätty tarpeelliseksi katsomani määrä aihealueeseen liittyviä kysymyksiä. Lisätyt kysymykset on tullut eteen keskustellessa toiminimiyrittäjän kanssa tai työkavereiden kanssa.

Alun perin oppaassa oli tarkoitus esittää kysymysten vastaukset ranskalaisilla viivoilla. Näin oppaan käyttäjä voisi käyttää opasta vastausta rakentaessa, mutta suoraa vastausta ei kuitenkaan annetaisi. Opasta laatiessa katsoin kuitenkin parhaaksi kirjoittaa vastaukset kokonaisiin lauseisiin, jotta oppaan visuaalinen ilmeestä saatiin luotua järkevä kokonaisuus. On hyvä huomioida, että vastaukset ovat esimerkkivastauksia ja ne eivät ole ainoa tapa ilmaista asiaa.

Oppaan esimerkkivastaukset on annettu selkokielistä ja niissä on pyritty asettumaan kysyjän asemaan. Omassa työssäni olen huomannut, että kysymyksiin vastatessa on syytä pohtia kysyjän kokemusta aihealueesta. Esimerkiksi vasta-aloittaneelle toiminimiyrittäjälle toimii parhaiten käytäntöön tuotu vastaus, kun taas yrittäjälle, jolla on kokemusta asiasta, voikin olla järkevä perustella vastaus lakiin nojaten. Oppaan esimerkkivastauksien jälkeen on esitetty lakikohta, minkä avulla vastauksia voi perustella kokeneemmalle kysyjälle. Viime kädessä vastauksen laajuus jää oppaan käyttäjän vastuulle, koska hän tuntee parhaiten kysyjän taustan.

Itse opas on laadittu Microsoft Office Word -ohjelmalla. Wordilla on mahdollista muodostaa kirjanen ja opas onkin laadittu erillisen kirjasen muotoon. Opasta ei haluttu laatia opinnäytetyön mallin mukaiseksi, koska määrämuotoinen opas ei olisi visuaalisesti kiinnostava kokonaisuus. Lopullista opasta ei julkaista tämän opinnäytetyön liitteenä toimeksiantajan pyynnöstä. Oppaassa esitetyt asiat on kuitenkin kirjoitettu raportin muotoon seuraavassa kappaleessa.

6.4 Opas toiminimiyrityksen tuloverotuksesta

Oppaan kohderyhmänä ovat vasta-alkaneet kirjanpitäjät. Sen päätarkoituksena on yhdistää raportin teoretieto käytäntöön käytännön kysymysten avulla. Opas koostuu viidestä osa-alueesta ja ne ovat pääpiirteittäin samat, kuin tämän opinnäytetyön raportin otsikot. Kaikki kysymykset ovat todellisia kysymyksiä ja ne on esitetty toiminimiyritysten kirjanpitäjille.

Oppaan osa-alueita ovat toiminimiyrityksen verotus, vähennyskelpoiset kulut, vähennyskelvottomat kulut, jaettavan yritystulon verotus sekä ennakoverotus. Seuraavaksi käsitellään osa-alueet pääpiirteissään esimerkkikysymysten avulla sekä kerrotaan niihin vastaukset. Vastaukset ovat esimerkkivastauksia ja lopullisen päätöksen vastauksen laajuudesta teet itse oppaan käyttäjänä.

Ensimmäisenä osa-alueena on toiminimiyrityksen verotus. Kaikki toiminimiyrittäjät eivät tiedä toiminnan alkaessa, miten verotettava tulo määräytyy. Tähän voi vastata esimerkiksi seuraavalla tavalla: "Toiminimiyrityksen verotus perustuu elinkeinotoiminnan tulokseen. Tulos saadaan laskeamalla verotettavat tulot yhteen ja vähentämällä niistä vähennyskelpoiset kulut." Olen myös usein lisännyt vastaukseen, että: "Huomaathan, että toiminimiyritystä ei veroteta omana yksikkönä, vaan verot maksetaan lopulta henkilökohtaisena ansio- ja pääomatulona." Kaikille yrittäjille veronalaisen tulon käsite ei ole aina selvillä. Tällaisessa tapauksessa yrittäjälle on hyvä kertoa: "Kaikki mitä yritykselle maksetaan rahana tai rahanarvoisena etuutena, on veronalaista tuloa." Tätä on hyvä avata vielä käytännön avulla: "Käytännössä jos myyt jonkun tuotteen tai palvelua, niin siitä saatu korvaus on veronalaista tuloa."

Seuraavana käsitellään, mitkä kulut ovat vähennyskelpoisia kuluja ja mitkä eivät. Yksi haastateltavista kertoi, että häneltä kysytään usein, mitkä kulut on vähennyskelpoisia kuluja ja mitä yrityksen kuluksi voidaan laittaa. Myöskään käsitteet eivät ole aina selvillä. Vähennyskelpoisen kulun käsitteen voi avata yrittäjälle esimerkiksi kertomalla, että vähennyskelpoisia kuluja on ne kulut, jotka liittyvät suoraan elinkeinotoiminnan tulonhankkimiseen. Vähennyskelpoiset kulut vähennetään tulosta laskettaessa myyntituloista. Esimerkiksi jos ostetaan myytäväksi tarkoitettuja tuotteita varastoon, kyseiset kulut ovat vähennyskelpoisia kuluja. Vähennyskelvottomat kulut ovat puolestaan sellaisia kuluja, joita ei voida vähentää verotettavaa tulosta laskettaessa. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi sakot ja rangaistusluonteiset maksut.

Toiminimiyrittäjät kysyvät usein, ovatko muun muassa seuraavat vähennyskelpoisia kuluja: henkilökunnan virkistys- ja harrastustoiminta, työterveyshuolto, ajoneuvon poistot. Kaikki edellä mainitut kulut ovat vähennyskelpoisia kuluja ja ne voidaan vähentää jaettavaa yritystuloa laskettaessa. Vähennyskelpoisia kuluja eivät puolestaan ole itselle, puolisolalle tai omalle tai puolison alle 14-vuotiaalle maksetut palkat. Vähennyskelpoisia kuluja ei ole myöskään yksityisötöitä eivätkä yrittäjän tai yrittäjäpuolison ja yrityksen väliset toimet.

Yrittäjät eivät aina tiedä, milloin ajoneuvo kuuluu yritykselle ja milloin ei. Yrittäjille on hyvä kertoa niin sanotusta 50 %:n säännöstä. Sääntö tarkoittaa, että elinkeinotoiminnan ajoneuvon ollessa yksityistalouden ajoneuvo suurempi, ajoneuvo kuuluu yritykselle. Toiminimiyrittäjälle on hyvä kertoa, että ajoneuvon ollessa yrityksen omaisuutta, kulut tulee laittaa kirjanpitoon ja ne vähennetään kuluksen suuruusina verotettavaa yritystuloa laskettaessa. Elinkeinonharjoittajan tulee täyttää ajopäiväkirjaa, koska sen avulla kirjanpitäjä ja verottaja tietävät, miten ajot jakautuvat yrityksen ja yksityiselämän välillä. Mikäli ajopäiväkirjaa ei ole täytetty, niin lisävähennystä kilometreistä ei ole mahdollista hyödyntää veroilmoituksella.

Jaettava yritystulo, eli verotettava elinkeinotoiminnan tulos, saadaan vähentämällä veronalaisista tuloista vähennyskelpoiset kulut. Eräs yrittäjä kysyi minulta, minkä perusteella yrityksen tulos jaetaan pääoma- ja ansiotuloihin. Kysymykseen voi vastata esimerkiksi seuraavasti: ”Jaettava yritystulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloihin edellisen tilikauden nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä elinkeinotoiminnan varoista elinkeinotoiminnan velat. Kun nettovarallisuus tiedetään, sille oletetaan 20 % vuotuinen tuotto, joka huomioidaan pääomatulon osuutena jaettavasta yritystulosta. Loput yritystulosta on henkilökohtaista ansiotuloa. Voit myös itse

vaatia veroilmoituksella, että pääomatulon osuus onkin vain 10 % nettovaroista tai että kaikki yritystulot verotetaan ansiotulona.”

Joskus myös yrittäjän puoliso työskentelee yrityksessä. Tällöin yrittäjälle on hyvä opastaa, että jaettava yritystulo jaetaan verotettavaksi erikseen puolisojen kesken. Jako tehdään joko työpanosten suhteessa tai tasan puoleksi puolisojen kesken. Mikäli muuta selvitystä ei anneta, niin jako tehdään tasajakona.

Elinkeinotoiminnan tulos voi jäädä joskus tappiolliseksi. Elinkeinonharjoittajat voivat vaatia, että tappiot vähennetään henkilökohtaisista pääomatuloista. Muissa yhtiömuodoissa tätä vaatimusta ei voida tehdä. Mikäli elinkeinotoimintaa harjoitetaan yhdessä puolisojen kesken, niin silloin tappiot voidaan puolisojen yhteisestä vaatimuksesta vähentää kummankin henkilökohtaisista pääomatuloista.

Lopuksi käsitellään ennakoverotusta. Toiminimiyrittäjät eivät aina tiedä, että elinkeinotoiminnan tuloksesta voidaan maksaa tuloveroa jo etukäteen. Yrittäjää kannattaakin ohjata hakeutumaan ennakoperintärekisteriin, mikäli hän ei sinne ole vielä hakeutunut. Näin hänen ei tarvitse tilikauden päätteeksi maksaa koko vuoden tuloveroa kerralla, vaan hän on maksanut verot jo etukäteen. Kysymykseen ennakoverojen määräytymisperusteesta voi vastata esimerkiksi, että Verohallinto määrää ennakoverot maksettavaksi 1. & 2. tilikaudeksi yrityksen perustamisasiakirjoihin arvioimasi tuloksen mukaisesti. Verohallinto lähettää ennakoveropäätöksen, jonka mukaisesti tulovero maksetaan etukäteen. Toiminnan jatkuessa ennakoverot määrätään edellisen tilikauden tuloksen perusteella.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön ensimmäisen osuuden tavoitteena oli perehtyä toiminimiyrityksen verotuksen erityispiirteisiin. Tärkein erityispiirre on, että toiminimiyritystä ei veroteta erillisenä yksikkönä, vaan toiminimen tulos verotetaan yrittäjän henkilökohtaisessa verotuksessa. Verotus perustuu elinkeinotoiminnan tuottamaan tulokseen eli veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotukseen.

Toiminimiyrityksillä on muista yhtiömuodoista eroavia kulujen vähennyskelpoisuuteen liittyviä rajoituksia. Toiminimiyrittäjä ei voi maksaa palkkaa itselleen, puolisolleen eikä omalle tai puolison alle 14-vuotiaalle lapselle. Tästä syystä toiminimiyrittäjä voi siirtää varallisuutta yrityksen ja henkilökohtaisen talouden välillä ja sitä kutsutaan yksityisottojen ja -sijoitusten tekemiseksi. Rahojen siirtämistä yrityksen tililtä omalle tilille ja omalta tililtä yrityksen tilille ei oteta huomioon toiminimen tulosta laskettaessa.

Toiminimen tulos jaetaan verotettavaksi yrittäjän henkilökohtaisena pääoma- ja ansiotulona ja yrittäjä voi valita pääomatulon osuuden. Pääsääntönä on, että se määrä on pääomatuloa, joka vastaa verovuotta edeltävän verovuoden päättyessä olleelle elinkeinotoiminnan nettovarallisuudelle laskettua 20 prosentin vuotuista tuottoa. Toiminimiyrittäjä voi kuitenkin vaatia veroilmoituksella, että pääomatulon osuudeksi luetaan 10 % tai että kaikki tulot verotetaan ansiotulona.

Työn toisen osuuden tavoitteena oli selvittää, millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjiltä. Selvitystä varten toteutettiin ryhmähaastattelu, jossa haastateltiin kolmea toiminimiyrityksen kirjanpitoja tekevää kirjanpitäjää. Ryhmähaastattelu osoitti, että yrittäjät kysyvät perusluonteeltaan yksinkertaisia kysymyksiä. Haastattelussa selvisi myös, että toiminimiyrittäjiä täytyy opastaa usein samankaltaisina toistuvissa tilanteissa ja kysymyksissä. Kysymykset liittyvät yleisesti ottaen toiminimen verotukseen sekä kulujen vähennyskelpoisuuteen.

Haastattelussa kävi ilmi, että varsinkin aloittelevalle kirjanpitäjälle lakiteksti on vaikeaselkoista ja vastauksia on haastava löytää. Vastauksia ei osata etsiä oikeasta paikasta tai lakitekstiä ei osata tulkita. Tästä syystä oppaan selkokieliset vastaukset tulevat tarpeeseen. Toiminimiyrittäjien kysymykset liittyvät yleisesti vähennyskelpoisiin kuluihin sekä verotukseen. Ongelmia saattaa ilmetä ajoneuvokulujen kanssa sekä henkilökohtaisten ja yrityksen kulujen erottamisessa.

Tutkimuksen sivutavoitteena oli selvittää, vaikuttaako toiminimiyrittäjän kokemus tai yrityksen toimiala kysymysten laatuun. Haastateltavat totesivat, että mitä pidempään yrittäjä on toiminut alalla, sitä yksityiskohtaisempia kysymyksiä yrittäjää osaa kysyä. Toimialaan liittyviä eroja nousi myös haastatteluissa esiin.

Yhteenvedona haastattelun jälkeen voidaan todeta, että opas toiminimiyrittäjien verotuksesta on tarpeellinen. Toimeksiantajayrittäjien kirjanpitäjät saavat oppaan avulla yleiskuvan toiminimen verotuksesta sekä osaavat vastata sen avulla yrittäjien kysymyksiin heti työuransa alussa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön päätavoitteena oli laatia opas toiminimiyrityksen verotuksesta. Kaikki teorian tiedon etsiminen ja kirjoittaminen sekä haastattelut tähtäsivät lopulta oppaan laatimiseen. Opasta varten haastateltiin toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjiä, jotka tekevät usean eri toiminimiyrityksen kirjanpitoja. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen avulla tiedetään paremmin millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät kysyvät kirjanpitäjiltään ja oppaan käyttäjät saavat tutkimuksen perusteella hyvän yleiskuvan yleisesti esiin tulevista kysymyksistä. Täytyy kuitenkin muistaa, että kyseessä oli laadullinen tutkimus, eli se ei antanut yhtä oikeaa ja yksiselitteistä vastausta pääkysymykseen. Haastattelussa saatiin kuitenkin tietää yleisiä toiminimiyrittäjien esittämiä kysymyksiä, joiden avulla teorian tieto voitiin yhdistää oppaassa luontevasti käytäntöön. Tässä mielessä opinnäytetyön tavoite voidaan katsoa saavutetuksi. Oppaasta saatiin tehtyä myös toimeksiantajayrityksen kannalta toimiva kokonaisuus, sillä oppaan lukeneet eivät löytäneet siihen lisättävää.

Haastattelu toteutettiin alun perin suunniteltujen yksilöhaastattelujen sijaan ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelu oli hyvä valinta siinä mielessä, että haastateltavat täydensivät toisiaan ja näin saatiin syvällisiä vastauksia. Lisäksi ajankäytöllisesti ryhmähaastattelu oli tehokas valinta. Voidaan ajatella, että ryhmähaastattelu saattoi vaikuttaa myös negatiivisesti yksittäisten vastausten saamiseen. Haastateltavat saattoivat todeta johonkin kysymykseen, että ”ei ole lisättävää”, koska toinen haastateltava oli jo vastannut kysymykseen. Mikäli tutkimuksessa olisi pyritty selvittämään täydellinen vastausten kylläntymispiste, niin olisi pitänyt haastatella ainakin yhtä kirjanpitäjää yksin, jolloin olisi voinut verrata vastausten samankaltaisuuksia. En nähnyt tätä kuitenkaan tarpeelliseksi, sillä ryhmähaastattelun avulla saatiin kerättyä jo riittävä määrä toiminimiyrittäjien esittämiä kysymyksiä.

Opinnäytetyön rajaus onnistui hyvin sekä kehittämistehtävä oli selkeä alusta alkaen. Työstä rajattiin heti alussa pois arvonlisäverotus sekä veroilmoituksen täyttäminen. Verohallinnon ohjeisiin tutustuessani olen huomannut, että ohjeet ovat selkeät ja helppolukuiset, joten voidaan katsoa olleen perusteltua jättää Veroilmoituksen täyttäminen työn ulkopuolelle. Arvonlisäverotuksen säädökset koskevat samalla tavalla kaikkia yhtiömuotoja ja tästä syystä aluksi ei nähty tarpeelliseksi käsitellä arvonlisäverotusta tässä työssä. Työn edetessä ja haastatteluissa huomasin kuitenkin, että arvonlisäverotusta olisi voinut käsitellä joiltakin osin. Arvonlisäverotus täytyy osata ottaa huomioon esimerkiksi tavarantoiminnan omaan käyttöön otton yhteydessä. Näin kuitenkin parhaaksi, että en käsittele

arvonlisäverotusta ollenkaan, koska arvonlisäverotuksen osuus olisi ollut teoretiedoissa lähes merkityksetön. Rajaus oli siinäkin mielessä järkevä tehdä, koska työssä oli tarkoitus käsitellä toiminimiyrittäjien tuloverotuksen erityispiirteitä, ei arvonlisäverotusta.

Haastattelujen sivutavoitteena oli selvittää, miten yrittäjän kokemus ja yrityksen toimiala vaikuttaa kysymysten laatuun. Haastateltavat totesivat, että yrittäjän työkokemus näkyy yksityiskohtaisempina kysymyksinä. Toimialakohtaisia eroja havaittiin esimerkiksi kuljetusalan ja kauneusalan välillä. Esimerkkinä käytettiin kaluston poistoja. Kuljetusalan yrityksillä on paljon kalustoa ja sen alan yrittäjät haluavat tietää poistoihin liittyvät yksityiskohdat tarkasti. Kauneusalan yrityksillä, kuten parturikampaamoilla, ei ole juurikaan poistettavaa kalustoa ja heillä ei ole tarvetta saada tietoa poistoista. Kirjanpitäjän onkin hyvä tiedostaa, että kaikille yrittäjille ei voi vastata samaan kysymykseen samalla tavalla. On syytä miettiä yrittäjän työkokemusta sekä toimialakohtaisia erityispiirteitä ja sopeuttaa vastaukset sen mukaan.

Työn tekeminen on ollut hyödyllinen prosessi myös itselleni. Joudun vastaamaan päivittäin toiminimiyrittäjille heidän kysymyksiin ja tästä projektista on ollut suora hyöty omaan työhöni. Työn päälähteinä on hyödynnetty eri lakeja sekä Verohallinnon ohjeistuksia. Lakitekstien tulkitseminen sekä verottajan ohjeistuksien lukeminen onkin tullut tutuksi ja olennaisten tietojen löytäminen on helpotunut. Nyt pystyn työssäni vastaamaan yrittäjien kysymyksiin aiempaa paremmin. Lisäksi kykenen soveltamaan oppimaani useissa ei-tilanteissa.

En ole aikaisemmin toteuttanut näin laajaa tutkimusta yksin. Välillä itsenäinen työskentely tuotti haasteita, koska minulla ei ollut valmiiksi syvää osaamista toiminimiyrittäjistä. Tekemisen itsenäisyys opetti kuitenkin sinnikkyyttä sekä periksiantamattomuutta jatkaa kohti valittua päämäärää. Opinnäytetyön etenemisestä laadittiin heti aloitusvaiheessa selkeä viikkotasoinen aikataulu. Aikataulu laadittiin väljäksi johtuen työ- ja perhetilanteistani. Haastavinta tämän projektin aikana onkin ollut yhdistää elämän eri osa-alueet opinnäytetyöprosessin aikana. Nyt voidaan kuitenkin todeta, että aikataulussa on pysytty todella tarkasti ja opinnäytetyö valmistui jopa hieman suunniteltua aikaisemmin. Selkeästi laadittu aikataulu helpotti työntekemistä, koska yhdessäkään vaiheessa ei tullut tilannetta, etten olisi tiennyt, mistä jatkaa kirjoittamista. Nyt voisikin todeta, että selkeä projektisuunnitelma sekä aikataulut on ollut projektin onnistumisen kannalta keskeisessä roolissa.

Eräs haastateltava totesi, että toiminimiyrittäjät kysyvät usein, milloin olisi hyvä hetki vaihtaa yhtiömuotoa toiminimestä osakeyhtiöksi. Tämän perusteella voisikin olla luonteva jatkaa tutkimusta

siten, että perehdytään osakeyhtiön verotukseen ja sen jälkeen pohditaan muutosta toiminimestä osakeyhtiöksi verotuksen kannalta. Toinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla toiminimiyrittäjien perustamisopas verotuksen näkökulmasta. Tässä oppaassa näkökulmaksi voitaisiin ottaa kirjanpitäjän sijaan vasta-aloittanut tai toimintaansa suunnitteleva toiminimiyrittäjä. Tämä aihe nousi esille keskustellessa erään toiminimiyrittäjän perustamista suunnittelevan henkilön kanssa. Hän olisi halunnut itselleen oppaan, mitä kaikkea täytyy ottaa huomioon yritystä perustaessa.

LÄHTEET

Alhola, K. 2016. Kauppätieteenmaisteri, veroasiantuntija. Toiminimen verotus käytännössä. On-line-seminaari 19.9.2016. Sisäinen lähde. <https://www.eduhouse.fi/online/seminar/6656>.

Elinkeinoverolaki 30.12.1992/1535.

Holmqvist, M. 2018. Yritysmuodot. Teoksessa Uusyrityskeskus (toim.) Perustamisopas alkavalle yrittäjälle 2018. 46–49.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitäjä, 1. 2018. Haastattelu 23.8.2018. Tekijän hallussa.

Kirjanpitäjä, 2. 2018. Haastattelu 23.8.2018. Tekijän hallussa.

Kirjanpitäjä, 3. 2018. Haastattelu 23.8.2018. Tekijän hallussa.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2014. Pk-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: Alma Talent.

Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142.

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558.

Ossa, J. 2017. Taloushallinnon verolait. Helsinki: Alma Talent, 34–71.

Ojala, I. 2017. Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus. Tilisanomat 38 (4), 61–63.

Patentti- ja rekisterihallitus 2018a. Tilastoa rekisteröidyistä uusista yrityksistä. Viitattu 10.6.2018, <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/rekisteroidytyritykset.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus 2017. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Viitattu 7.6.2018, <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus 2018c. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ("toiminimen") perustamisilmoitus. Viitattu 21.6.2018, <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>.

Patentti- ja rekisterihallitus 2018b. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Viitattu 7.6.2018, <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>.

Savukoski, H. Onko yrityksesi ennakkovero oikealla tasolla? Viitattu 3.8.2018, <https://www.talousverkko.fi/yrityksen-ennakkovero/>.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Valtiovarainministeriö 2018. Ansiotulojen verotus. Viitattu 14.7.2018, <https://vm.fi/verotus/henkilo-verotus/ansiotulojen-verotus>.

Verohallinto 2010a. Ennakkoperintärekisteri. Viitattu 3.8.2018, <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/ennakkoperintarekisteri/>.

Verohallinto 2010b. Elinkeinotoiminnan varat ja velat toiminnan lopettamisen yhteydessä. Viitattu 11.8.2018, https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yrityksen-elinkaari/toiminnan_lopettaminen/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/elinkeinotoiminnan_varat_ja_velat_toimi/.

Verohallinto 2017a. Autokulujen vähentäminen liikkeen ja ammattinharjoittajan elinkeinotoiminnassa. Viitattu 21.6.2018, https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut/autokulujen_vahentamine/

Verohallinto 2017b. Verovapaat matkakustannusten korvaukset vuonna 2018. Viitattu 21.6.2018, https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/verohallinnon_esittely/uutiset/uutiset/2017/verovapaat-matkakustannustenkorvaukset-vuonna-2018/.

Verohallinto 2017c. Liikkeen- tai ammattinharjoittajan tappiot. Viitattu 20.7.2018, https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/liikkeen_tai_ammattinharjoittajan_tappio/.

Verohallinto 2017d. Ennakkovero – yritykset ja yhteisöt. Viitattu 3.8.2018, <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/ennakkovero-yritykset-ja-yhteisot/>

Verohallinto 2017e. Muutokset henkilöasiakkaiden ennakkoveroon 1.11.2018. Viitattu 3.8.2018, https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/verotuksen_muutoksia/ennakkovero/.

Verohallinto 2017f. Toimintavaraus. Viitattu 21.6.2018, <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/toimintavaraus/>.

Verohallinto 2017g. Henkilöasiakkaan ennakkoveron maksaminen. Viitattu 3.8.2018, <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/ennakkovero-yritykset-ja-yhteisot/henkiloasiakkaan-ennakkoveron-maksaminen/>.

Verohallinto 2017h. Veroilmoituksen 5 sisältö - liikkeen- tai ammattinharjoittaja. Viitattu 4.8.2018, https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/veroilmoitus_ja_verotuspaato/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/veroilmoituksen-5-sisalto/.

Verohallinto 2017i. Verohallinto tekee nämä vähennykset puolestasi. Viitattu 4.8.2018, https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot-ja-vahennykset/ilmoita_itse_nama_vahennykse/verohallinto_tekee_nama_vahennykset_puo/.

Verohallinto 2017j. Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus. Viitattu 23.6.2018, https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/elinkeinotoiminnan_nettovarallisuus/.

Verohallinto 2018a. Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut - liikkeen ja ammattinharjoittaja. Viitattu 21.6.2018, https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/elinkeinotoiminnan_tuotot_ja_kulut/.

Verohallinto 2018b. Yrittäjävähennys liikkeen- tai ammatinharjoittajan verotuksessa. Viitattu 21.6.2018, <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/tietoa-yriytysverotuksesta/tuloverotus/liikkeen-tai-ammatinharjoittaja/yritt%C3%A4j%C3%A4v%C3%A4hennys/>.

Verohallinto 2018c. Valtion tuloveroasteikko 2018. Viitattu 21.6.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48846/valt-ion-tuloveroasteikko-2018/>.

Verohallinto 2018d. Jäännösveron maksaminen. Viitattu 4.8.2018, https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/maksaminen/jaannosveron_maksaminen/.

Verohallinto 2018e. Tulonhankkimiskulut ansiotuloista. Viitattu 14.7.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48490/tulonhankkimiskulut-ansiotuloista/>.

Verohallinto 2018f. Yrittäjän työterveyshuollon kustannukset verotuksessa. Viitattu 26.7.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48117/yrittajan-tyoterveyshuollon-kustannukset-verotuksessa/>.

Verohallinto 2018g. Henkilökuntaedut verotuksessa. Viitattu 26.7.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62486/henkil%C3%B6kuntaedut-verotuksessa/>.

Verohallinto 2018h. Koulutusmenot henkilöverotuksessa. Viitattu 27.7.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48182/koulutusmenot-henkilo-verotuksessa/>.

Verohallinto 2018i. Sairausvakuutusmaksu. Viitattu 7.10.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48793/sairausvakuutusmaksu/>.

Verohallinto 2018j. Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa. Viitattu 7.10.2018, https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49038/verotettavan-tulon-laskeminen-henkil%C3%B6verotuksessa/#5.4%20Kunnallisverotuksen%20ansiotulov%C3%A4hennys_.

Verohallinto 2015. Kiinteistön verotusarvo kiinteistöverotuksessa. Viitattu 23.6.2018, <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48219/kiinteiston-verotusarvo-kiinteistoverot2/>.

Veronmaksajat 2017. Ansiotuloista tehtävät vähennykset 2018. Viitattu 14.7.2018, <https://www.veronmaksajat.fi/Palkka-ja-elake/Verovahennykset/ansiotuloista-tehtavat-vahennykset-2018/>.

Haastateltavan taustatiedot:

- Työkokemus
- Millaisten toiminimien kirjanpitoa tekee tai on tehnyt:
 - o Toimialat?
 - o Kuinka monen eri toiminimiyityksen kirjanpitoa tekee?
 - o Onko yritykset toimineet kuinka pitkään?
 - o Onko tehnyt vasta yritystoiminnan aloittaneen toiminimen kirjanpitoja?

Pääteema:

- Oletko opastanut viimeisen viikon/kk aikana toiminimiyrittäjää verotukseen liittyvissä asioissa; Millaisissa?
- Millaisia kysymyksiä toiminimiyrittäjät yleensä esittävät?
- Usein esille tulleita kysymyksiä?
- Onko ollut haasteita vastata kysymyksiin ja mistä vastaus on lopulta löytynyt?
- Onko kysymysten laadussa havaittavissa eroja:
 - o Toimialoittain?
 - o Yrittäjän kokemuksesta riippuen?

Yleiset:

- Mitä asioita juuri aloittaneen kirjanpitäjän on syytä huomioida toiminimiyityksen verotuksessa?
- Millaista tietoa olisi itse kaivannut juuri aloittaneena toiminimiyityksen kirjanpitäjänä?
- Muita huomioita tai ajatuksia aiheesta?

LASKELMA ANSIOTULOVÄHENNYKSESTÄ KUNNALLISVEROTUKSESSA

LIITE 2

Puhdas ansiotulo	22 000 €	23 500 €	25 000 €	47 000 €	48 500 €	50 000 €
51 % * 7230-2500	2 412 €	2 412 €	2 412 €	2 412 €	2 412 €	2 412 €
+ 28 % 7230 ylit. osasta	4 136 €	4 556 €	4 976 €	11 136 €	11 556 €	11 976 €
= Ansiotulovähennys	6 548 €	6 968 €	7 388 €	13 548 €	13 968 €	14 388 €
Vähennys voi olla korkeintaan	3 570 €	3 570 €	3 570 €	3 570 €	3 570 €	3 570 €
ylittävältä osalta	360 €	428 €	495 €	1 485 €	1 553 €	1 620 €
Ansiotulovähennys	3 210 €	3 143 €	3 075 €	2 085 €	2 018 €	1 950 €
Apulaskelmat						
	22 000 €	23 500 €	25 000 €	47 000 €	48 500 €	50 000 €
7 230 € ylittävä osa	14 770 €	16 270 €	17 770 €	39 770 €	41 270 €	42 770 €
14 000 € ylittävä osa	8 000 €	9 500 €	11 000 €	33 000 €	34 500 €	36 000 €

Laskelmassa mukailtu Verohallinnon ohjetta: "Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa". https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49038/verotettavan-tulon-laskeminen-henkil%c3%b6verotuksessa/#5.4%20Kunnallisverotuksen%20ansiotulov%C3%A4hennys_